

บทที่ ๒

สุรา โทษของสุราและพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาการดื่มสุราในคัมภีร์พุทธศาสนา

การวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาการดื่มสุรา : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดที่เข้าร่วมโครงการปลอดสุรา อำเภอศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยมีกรอบในการศึกษาเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้ คือ ๑) หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาการดื่มสุราตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาเถรวาท ๒) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในการดำเนินโครงการการใช้หลักพุทธธรรมการแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของวัดที่เข้าร่วมโครงการวัดปลอดสุรา ๓) แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์การแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของวัดที่เข้าร่วมโครงการวัดปลอดสุรา ซึ่งเนื้อหาในแต่ละหัวข้อผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

๒.๑ ความหมายและความเป็นมาของสุรา

คัมภีร์พระไตรปิฎก ซึ่งถือเป็นหลักฐานชั้นต้นที่สุดที่บันทึกหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในการศึกษาแนวคิดการหลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาการดื่มสุราตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาเถรวาทต้องสืบค้นหลักฐานจากคัมภีร์พระไตรปิฎก ซึ่งข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎกนี้เป็นที่ยอมรับในทางวิชาการของผู้ที่ศึกษาพระพุทธศาสนาว่าเป็นข้อมูลที่นำเชื่อถือมากกว่าข้อมูลที่ได้จากแหล่งอื่น การศึกษาหลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาการดื่มสุราตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาเถรวาทที่สืบค้นได้จากคัมภีร์พระไตรปิฎก มีดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ ความหมายของสุรา

ในทัศนะของพระพุทธศาสนานั้น เห็นว่า สุราเมรัย คือ วัตถุที่ทำให้บุคคลผู้ดื่มเข้าไปแล้วเสียจริต ก่อให้เกิดความประมาทพลาดพลั้งกับชีวิตของตนเองและส่วนรวมสามารถที่จะทำอันตรายให้แก่บุคคลอื่นได้โดยไร้สติ ดังความในอรรถกถาปรมัตถโชติกาวา ที่ตั้งแห่งความประมาท คือ การดื่มของเมา ได้แก่ สุราและเมรัย ที่กล่าวไว้ก่อนแล้ว ก็เพราะเหตุที่ผู้ดื่มของเมาย่อมไม่รู้ธรรมดา ไม่รู้ธรรม ย่อมทำอันตรายแก่มารดา บิดา แม้แต่พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพระพุทธเจ้า แม้แต่พระสาวกของพระตถาคต ย่อมประสพการติเตียนในภพปัจจุบัน ประสพทุกข์ในภพเบื้องหน้า และประสพความเป็นบ้าในภพต่อ ๆ ไป^๑

พระอมราภิกขิต ได้ให้คำนิยามของคำว่าสุราไว้ใน บุพพสิกขาวรรณนา ว่า น้ำเมาเขาทำด้วยเชื้อมีแป้งเป็นต้น ชื่อว่าสุรา น้ำดองเขาทำด้วยดอกไม้มัน เป็นต้น ชื่อว่าเมรัย^๒

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงนิพนธ์ไว้ว่า สุราเมรัยหรือน้ำเมานั้น คือสิ่งของมีเมา อันได้แก่ฝิ่น เฮโรอีน กัญชาเป็นต้น อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือขาดสติ เพราะถ้าบุคคลดื่มน้ำเมาหรือเสพยา เสพติดให้โทษเข้าไปแล้วก็ย่อมขาดสติ ไม่สามารถยับยั้งการประพฤติของตนได้ ไม่เคยทะเลาะดुर้าย ก็ทะเลาะดुर้ายไม่เคยเป็นโจรก็ เป็นโจรปล้นฆ่าเขาได้

^๑ ฐ.ขุ.อ.(บาลี) ๑๖/๑๙๑.

^๒ พระอมราภิกขิต(อมโร เกิด), สัตตปัพพบุพพสิกขา และบุพพสิกขาวรรณนา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๒๒๒- ๒๒๓.

ไม่เคยผิดประเพณีก็ทำผิดได้ ไม่ชอบพูดเท็จก็พูดเท็จได้เป็นอันว่าถ้าขาดศีลข้อที่ ๕ แล้วอาจทำให้ข้ออื่น ๆ ขาดได้อีกทุกข้อเพราะว่าน้ำเมาเป็นสิ่งส่งเสริมความชั่วให้มีกำลังแรงขึ้นกว่าธรรมดาสุราหรือเมรัยเป็นจำพวกน้ำเมาสามารถเปลี่ยนนิสัยอ่อนแอให้เป็นคนแข็งแกร่งขึ้นได้ สิ่งใดเป็นของชั่ว ของควรละอายและควรกลัว เมื่อยังไม่กล้าจะทำสิ่งนี้ลงไปได้ ครั้นมีน้ำเมาเป็นเชื้อเข้าแล้วก็สามารถทำได้ทุกอย่าง และก็คนนั้นเองเมื่อยังไม่ดื่มสามารถทำอะไรดีได้ ครั้นดื่มเข้าแล้วก็กลับทำไม่ได้อย่าต้องพังกกล่าวถึงการทำดีเลย เพียงแต่จะไม่ทำผิดก็ฝืนได้อย่างยากเย็นเสียแล้ว ตามโทษที่แสดงไว้ในอบายมุขนั้น เป็นแว่นส่องให้เห็นลู่ทางของความหายนะอันจักบังเกิดในภายหน้าได้อย่างดี อำนาจของสุราและเมรัยสามารถเพิกถอนสิทธิของศีลธรรมทั้งปวงให้สลายไปได้หมด เมื่อได้ดื่มเข้าแล้ว ศีลทั้ง ๔ ข้างต้นจะล่วงได้ทั้งสิ้น ฉะนั้น ศีลองค์นี้จึงน่าจะได้รับความยกย่องขึ้นเป็นตัวสำคัญ เพราะเหตุมีกำลังอำนาจสามารถคุ้มครองศีลเหล่าอื่นไว้ได้ด้วย^๓

จากนิยามความหมายของสุราตามนัยทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวมาเบื้องต้นนั้นทำให้ทราบว่าเหล่าที่หมักทำมาจากแป้งต้มและกลั่นมีฤทธิ์ทำเมาชื่อว่าสุรา ส่วนเมรัย คือเหล่า ที่หมักจากผลไม้ และทั้งสุราและเมรัยล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ดื่มดื่มเข้าไปแล้วขาดสติสามารถที่จะกระทำการอันไม่น่าปรารถนาเป็นต้นว่า การทำร้ายผู้มีบุญพกาธิ หรือก่อโทษให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง ซึ่งท่านเรียกว่าเป็นความประมาทที่ขาดสติตนเอง

ในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓ ได้กำหนดความหมายของสุราไว้ว่า “สุราหมายความว่ารวมถึงวัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มี แอลกอฮอล์ ซึ่งสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุราหรือซึ่งดื่มกินไม่ได้ แต่เมื่อผสมกับน้ำหรือของเหลวอย่างอื่นแล้วสามารถดื่มกินได้ เช่นเดียวกับน้ำสุรา”^๔

กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายของสุราหรือเครื่องดื่มที่มี แอลกอฮอล์(Alcoholic Beverages) ไว้ว่า สุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์(Alcoholic Beverages) หมายความว่ารวมถึงเครื่องดื่มใดๆ ในรูปของของเหลวที่มีเอทิลแอลกอฮอล์(Ethyl Alcohol) เป็นองค์ประกอบไม่น้อยกว่า ๐.๕ เปอร์เซ็นต์โดยปริมาตรและสามารถบริโภคได้^๕

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสุรากลั่น มอก. ๒๐๘๘-๒๕๔๔ ได้ให้นิยามของสุราไว้ว่า “สุรา หมายถึง เครื่องดื่มที่มีแรงแอลกอฮอล์เกิน ๐.๕ ดีกรี แต่ไม่เกิน ๘๐ ดีกรี”^๖

ในประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง วิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ.๒๕๔๔(ฉบับที่ ๓) เรื่องวิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ. ๒๕๔๖ (ฉบับที่ ๔) และประกาศกรมสรรพสามิต เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการอนุญาตให้ทำและขายสุราแช่ชนิดสุราผลไม้ สุราแช่พื้นเมือง และสุราแช่อื่นนอกจาก

^๓ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, อธิบายธรรมวิภาค ปริจเฉทที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔), หน้า ๓๒๗- ๓๒๘.

^๔ สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ, กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๕๑), หน้า ๓๔.

^๕ มัทนา พุกษะรัตนันท์, “ทิศทางการพัฒนาคุณภาพสุราชุมชน” อ้างใน <http://lab.excise.go.th/group1/spirit/style.htm> เข้าถึงเมื่อ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕.

^๖ เรื่องเดียวกัน.

เปียร์ พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดความหมายของสุราต่างๆ ไว้ดังนี้ “สุราแช่และผลิตภัณฑ์” หมายความว่า สุราแช่ชนิดสุราผลไม้ สุราแช่พื้นเมืองสุราแช่อื่นนอกจากเปียร์ “สุรากลั่นชุมชน” หมายถึง สุรากลั่นชนิดสุราขาว ทำจากวัตถุดิบจำพวกข้าว หรือแป้ง หรือผลไม้ หรือน้ำผลไม้ หรือผลิตทางการเกษตรอื่นๆ มีแรงแอลกอฮอล์เกินกว่า ๑๕ ดีกรี แต่ไม่เกิน ๔๐ ดีกรี สุรากลั่นชุมชนและสุราแช่ชุมชน นอกจากมีความหมาย ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีเงื่อนไข ว่าต้องทำการผลิตสุราดังกล่าวในสถานที่ทำสุรา ซึ่งใช้เครื่องจักรที่มีกำลังรวมต่ำกว่าห้าแรงม้า หรือใช้คนงานน้อยกว่าเจ็ดคน หรือกรณีที่ใช้ทั้งเครื่องจักรและคนงาน เครื่องจักรต้องมีกำลังรวมต่ำกว่าห้าแรงม้า และคนงานต้องน้อยกว่าเจ็ดคน^๗

สุรา (Alcohol) ความหมายตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตราที่ ๑-๔ หมายความว่ารวมถึงวัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำ สุรา หรือ ซึ่งกินไม่ได้ แต่เมื่อได้ผสมกับน้ำ หรือของเหลวอย่างอื่นแล้ว สามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา

สุรา เป็นยาเสพติดที่มีแอลกอฮอล์ โดยนำพืชที่มีน้ำตาล เช่น ข้าว อ้อย หรือผลไม้ มาหมักจนกระทั่งเกิดแอลกอฮอล์ขึ้นแล้วนำไปกลั่นสุราเป็นเครื่องดื่มที่มีเอทิลแอลกอฮอล์ผสมอยู่ในปริมาณไม่เกิน ๖๐ % เอทิลแอลกอฮอล์เป็นสารที่เสพติดได้ เมื่อดื่มสุราแอลกอฮอล์จะถูกดูดซึมเข้าสู่กระแสเลือด และกระจายไปได้ทุกส่วนของร่างกาย ผ่านไปยังประสาทส่วนกลาง ถ้าดื่มบ่อย ๆ หรือดื่มติดต่อกันเป็นเวลานาน ๆ ก็ทำให้ติดสุราจนต้องดื่มเป็นประจำและถ้าไม่ได้ดื่มก็จะมีอาการคลื่นไส้อาเจียน หงุดหงิด ฝันร้าย ประสาทหลอน นอกจากสุราในความเข้าใจโดยทั่วไปในลักษณะและคุณสมบัติของสุราตามปกติธรรมดาแล้วยังรวมถึง ๑) วัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ ดังนั้นแอลกอฮอล์ จึงเป็นคุณสมบัติหลักอันสำคัญ ที่จะแสดงว่าเป็นสุราหรือไม่ เครื่องดื่มใดไม่มีแอลกอฮอล์ ก็เป็นเครื่องดื่มปกติธรรมดา ไม่ใช่สุรา ๒) สามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา กล่าวคือ วัตถุหรือของผสมนั้นมีแอลกอฮอล์ซึ่งสามารถบริโภคได้ ซึ่งมีชื่อว่า เอทิล แอลกอฮอล์(ethyl alcohol) และมีสูตรทางเคมีว่า C₂H₅OH เช่น เปียร์ ไวน์ วิสกี้ บรั่นดี โดยเมื่อดื่มกินแล้วอาจเกิดความมึนเมาได้อันเนื่องมาจากการไหลเวียนของแอลกอฮอล์เข้าไปในกระแสเลือดและระบบประสาท หรือ ๓) ดื่มกินไม่ได้โดยสภาพของตัวมันเอง ซึ่งอาจเป็นอันตราย ต่อร่างกาย เช่นแอลกอฮอล์ที่มีดีกรีสูง แต่เมื่อเติมน้ำ โซดา หรือของเหลวอย่างอื่น แล้วดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา หรือวัตถุบางอย่างโดยสภาพเป็นของแข็งหรือวุ้น ไม่อาจดื่มได้ เช่น บรั่นดี หรือรัม ที่ทำมาในรูปของวุ้น เพื่อใช้ในการปรุงแต่งกลิ่นและรสของอาหาร เป็นต้น ซึ่งเมื่อได้ผสมกับน้ำหรือของเหลว อย่างอื่นแล้ว สามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา “จากนิยามความหมายของสุราที่กล่าวมา ทำให้ทราบว่าสุรานั้นหมายรวมเอาทั้งสุราที่กลั่นแล้วและยังไม่ได้กลั่น ซึ่งมีดีกรีหรือแรงแอลกอฮอล์ตั้งแต่ ๐.๕ ดีกรี ถึง ๘๐ ดีกรีอันมีผลทำให้ผู้บริโภคเกิดความมึนเมาอันเป็นเครื่องทำลายสติให้อ่อนกำลัง และยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลและสังคม เช่น การก่อให้เกิดโรคต่างๆ มากกว่า ๖๐ โรค เช่น โรคมะเร็งตับ โรคหัวใจ โรคเกี่ยวกับสมอง และยิ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพจิตทั้งตนเองและสังคม

^๗ เรื่องเดียวกัน.

^๘ ฝ่ายอำนวยการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, “กฎหมายเกี่ยวกับสุรา”, กรมสรรพสามิต, (๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐) : ๑๐.

๒.๑.๒ ประเภทของสุรา

ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาได้แบ่งประเภทของสุราไว้เป็น ๓ ประเภท คือ สุรา เมรัย และมัชชะ ซึ่งแต่ละประเภทยังมีรายละเอียดดังนี้

๑) สุรา คือเหล้าที่ได้จากการกลั่นล้วนๆ มี ๕ ชนิดด้วยกัน คือสุราที่ทำด้วยแป้ง สุราที่ทำด้วยขนม สุราที่ทำด้วยข้าวสุก สุราที่หมักส่าเหล้า สุราที่ผสมด้วยเครื่องปรุง^๙ (๑) สุราที่ทำด้วยแป้ง ได้แก่สุราที่ใส่แป้งลงในภาชนะแล้วเติมน้ำพอเหมาะแก่แป้งนั้น ขยำทำการต้มกลั่น (ปิณสุรา) (๒) สุราที่ทำด้วยขนม ได้แก่ สุราที่ใส่ขนมลงในภาชนะแล้วเติมน้ำพอเหมาะแก่ขนมนั้น ขยำทำการต้มกลั่น (ปูสุรา) (๓) สุราที่ทำด้วย ข้าวสุก ได้แก่สุราที่ใส่ข้าวสุกแล้วเติมน้ำพอเหมาะ (โพนสุรา) (๔) สุราที่หมักส่าเหล้า ได้แก่ สุราที่ใส่แป้งเชื้อหรือแป้งเหล้าปรุง (กิณณปุกขิตตสุรา) (๕) สุราที่ผสมด้วยเครื่องปรุง ได้แก่ สุราที่ผสมด้วยเครื่องปรุงต่างๆ มีผลสมไทย และเมล็ดพันธุ์ผักกาด เป็นต้น(สมภารสยุตสุรา)^{๑๐}

๒) เมรัย คือน้ำเมาที่ได้จากการหมัก หรือ การแช่น้ำที่ยังไม่ได้กลั่น มี ๕ ชนิด คือน้ำดอกดอกไม้ น้ำดองผลไม้ น้ำดองน้ำผึ้ง น้ำดองน้ำอ้อยองบ น้ำดองที่ผสมด้วยเครื่องปรุง^{๑๑}(๑) น้ำดองดอกไม้ ได้แก่ น้ำดองที่ปรุงด้วยรสมะขาง ตาล และมะพร้าว เป็นต้น ที่หมักไว้นาน (ปูปาสโว) (๒) น้ำดองผลไม้ ได้แก่ น้ำดองที่ขยำผลองุ่น และขนุน เป็นต้น ปรุงด้วยรสผลองุ่น เป็นต้นเหล้าที่หมักไว้นาน (ผลาสโว) (๓) น้ำดองน้ำหวาน ได้แก่ น้ำดองที่ปรุงด้วยรสชาติของผลองุ่นทั้งหลายหรือปรุงด้วยน้ำหวานแห่งแมลงผึ้งที่หมักไว้นาน(มธวาสโว)^{๑๒} อีกนัยหนึ่งพระภิกษุอาจารย์แสดงเมรัยไว้เป็น ๔ ชนิด คือ ๑) น้ำดอกไม้(ปูปาสโว) ๒) น้ำดองผลไม้(ผลาสโว)

๓) น้ำดองน้ำหวาน(มธวาสโว) ๔) น้ำดองน้ำอ้อย(คุฬาสโว)^{๑๓} ๑๐

๓) มัชชะ คือของเมา หรือของมึนเมา สิ่งของที่ทำให้ผู้เสพเข้าไปแล้วมึนเมาเรียกตามภาษานิยมปัจจุบันว่า “ยาเสพติด” และคำว่ามัชชะ ในการวิจัยครั้งนี้มี ๒ ประเภท คือ ประเภทที่ถูกกฎหมาย ได้แก่ สุรา เมรัย และประเภทที่ผิดกฎหมาย ได้แก่ เฮโรอีน ผีน กัญชา ยาบ้า ใบกระท่อม และสารเสพติดประเภทต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในกฎหมาย เป็นต้น ไม่ว่าจะถูกกฎหมาย หรือผิดกฎหมายต่างก็เป็นมัชชะ เพราะเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท หรือว่าแม้ของอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความเมา คนดื่มแล้วเมาเลย เรียกว่า มัชชะเหมือนกัน ในปัจจุบัน มัชชะ ที่เป็นยาเสพติดที่ผิดกฎหมายได้มีการพัฒนาการผลิตออกมาเป็นหลายรูปแบบ หลากหลายชนิดเป็นจำนวนที่นับไม่ได้ และล้วนเป็นของที่ทำให้ผู้เสพมึนเมา ก็ถือเป็นมัชชะ ทั้งนั้น อีกทั้งมีการพัฒนาในด้านวิธีการเสพ นอกจาก กิน ดื่มแล้ว

^๙วิ.ม.(ไทย) ๒/๕๗๖/๕๐๘.

^{๑๐}พ.อ.(บาลี) ๑๖/๒๖. สุราติ ปณ.จ. สุรา ปิณสุรา ปูสุรา โพนสุรา กิณณปุกขิตตา สมภารสยุตตัจ, อง.ทก.ฎีกา.(บาลี) ๓/๑๗๙/๖๖. คูอธิบายใน มงคลตถ.(บาลี) ๒/๑๖๕-๑๖๘/๑๓๓-๑๓๔.

^{๑๑}วิ.ม.(ไทย) ๒/๕๗๖/๕๐๘.

^{๑๒}พ.อ.(บาลี) ๑๖/๒๖. เมรยนิติ ปูปาสโว ผลาสโว คุฬาสโว มธวาสโว สมภารสยุตโต จาติ ปณ.จวิธ, อง.ทก.ฎีกา.(บาลี) ๓/๑๗๙/๖๖. คูอธิบายใน มงคลตถ.(บาลี)๒/๑๖๕-๑๖๘/๑๓๓-๑๓๔.

^{๑๓}อง.ทก.ฎีกา.(บาลี) ๓/๑๗๙/๖๖.

ยังมี สุป ฉีดเข้าเส้นเลือด ดม เป็นสติเกอร์ติดใต้ลิ้นให้ซึมผ่าน หรือ อม เป็นต้น^{๑๔}

การแบ่งประเภทของสุราตามวิธีการผลิต แบ่งได้หลายแบบ ดังนี้หนังสือEconomic Microbiology Volume 1 Alcoholic Beverages ได้แบ่งสุราออกเป็น ๒ ประเภท คือ (๑) สุราแช่ ซึ่งแบ่งออกเป็นชนิด Malt beverages เช่น เบียร์สาเก และไวน์(๒) สุรากลั่น ซึ่งแบ่งออกเป็น ชนิด วิสกี้ บรั่นดี รัม เติกลา ยิน วอดก้าลิเคียว^{๑๕} ตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓ ได้ให้คำจำกัด ความของสุราแช่และสุรากลั่นไว้ซึ่งพอจะอนุมานได้ว่าการแบ่งประเภทของสุราไว้ ๒ ประเภท คือ “สุราแช่” หมายความว่า สุราที่ไม่ได้กลั่นและให้หมายความรวมถึงสุราแช่ที่ได้ผสมกับสุรากลั่นแล้ว แต่ยังมีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกินสิบห้าดีกรี ด้วย “สุรากลั่น” หมายความว่า สุราที่ได้กลั่นแล้ว และให้ หมายความว่ารวมถึงสุรากลั่นที่ได้ผสมกับสุราแช่แล้ว แต่มีแรงแอลกอฮอล์เกินกว่าสิบห้าดีกรีด้วย^{๑๖} นอกจากนี้ได้มีการกำหนดชนิดของสุรากลั่นเป็น ๕ ชนิด ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๖ แห่งพระราช บัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓ และกฎกระทรวงเรื่องกำหนดชนิดของสุราและอัตราภาษีของสุรา พ.ศ. ๒๕๔๖ ดังนี้(๑) ชนิดสุราสามทับ คือ สุรากลั่นที่มีแรงแอลกอฮอล์ตั้งแต่ ๘๐ ดีกรีขึ้นไป(๒) ชนิดสุรา ขาว คือ สุรากลั่นที่ปราศจากเครื่องย้อมหรือสิ่งผสมปรุงแต่ง มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า ๘๐ ดีกรี(๓) ชนิดสุราผสม คือ สุรากลั่นที่ใช้สุราขาวหรือสุราสามทับมาปรุงแต่ง มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า ๘๐ ดีกรี (๔) ชนิดสุราปรุงพิเศษ คือสุรากลั่นที่ใช้สุราสามทับมาปรุงแต่ง มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า ๘๐ ดีกรี(๕) ชนิดสุราพิเศษ คือ สุรากลั่นที่ทำขึ้นโดยใช้กรรมวิธีพิเศษ มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า ๘๐ ดีกรี แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือประเภทวิสกี้ บรั่นดี รัม ยินหรือสุราแบบต่างประเทศอย่างอื่น และประเภทเกาเหลียง เชียงขุนบั่นกุ่มไฉ่ว หรือสุราแบบจีนอย่างอื่นสำหรับสุราแช่ได้มีการกำหนดชนิดไว้ในกฎกระทรวง เรื่อง กำหนดชนิดของสุราและอัตราภาษีสุรา พ.ศ. ๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๖ แห่งพระราช บัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓กล่าวถึงสุราแช่ไว้ ๔ ชนิด ได้แก่ เบียร์ ไวน์ และสปาร์กกิ้งไวน์ ที่ทำจากองุ่น สุราแช่พื้นเมือง(อุ สาโท และน้ำตาลเมา) และสุราแช่อื่น^{๑๗}

สรุปแล้วสุรานั้นมีอยู่ ๒ ประเภทใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ สุราแช่ได้แก่ สุราที่ไม่ได้กลั่นและมี แรงแอลกอฮอล์ไม่เกินสิบห้าดีกรี ส่วนใหญ่จะเป็นสุราที่หมักด้วยธัญพืชต่างๆเช่น ไวน์ผลไม้ อีก ประเภทหนึ่งคือสุรากลั่น ได้แก่สุราที่ได้กลั่นแล้วและมีแรงแอลกอฮอล์เกินกว่าสิบห้าดีกรี เป็นสุราที่ กลั่นมาจากสุราแช่ให้มีความเข้มข้นยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ดื่มแล้วมีความมึนเมามากกว่าประเภทแรก

๒.๑.๓ ความเป็นมาของสุรา

สุรานั้นเป็นกรรมวิธีที่เกิดจากการหมักดองด้วยผลไม้บ้าง ข้าวสูกบ้าง แป้งบ้าง มี รสชาติที่ทำให้บุคคลผู้ดื่มเข้าไปแล้วเกิดอาการมึนเมา สุรา หรือเหล้านี้เป็นเครื่องดื่มที่มีมาตั้งแต่

^{๑๔} พันจ่าอากาศเอกบุญเพ็ง หงษา, “การประยุกต์พุทธธรรมในหลักสูตรค่ายผู้นำเยาวชนต่อต้าน ยาเสพติดของกองทัพอากาศ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๒๖.

^{๑๕} มีทนา พฤกษ์รัตนานนท์, “ทิศทางการพัฒนาคุณภาพสุราชุมชน” อ้างใน <http://lab.excise.go.th/group1/spirit/stype.htm> เข้าถึงเมื่อ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕.

^{๑๖} มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.๒๔๙๓, อ้างในราชกิจจานุเบกษา ที่ รก.๒๔๙๓/๑๖/๓๔๖/ ๒๑ มีนาคม ๒๔๙๓.

^{๑๗} มีทนา พฤกษ์รัตนานนท์ “ทิศทางการพัฒนาคุณภาพสุราชุมชน” เข้าถึงเมื่อ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕.

โบราณกาลนับตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ มนุษย์เราได้เรียนรู้มาจากสัตว์ในป่าโดยบังเอิญคือในสมัยนั้นมีป่าใหญ่แห่งหนึ่งมีต้นไม้ใหญ่แผ่กิ่งก้านสาขาปกคลุมไปทั่ว บริเวณนั้นร่มเย็นทำให้สัตว์ป่าต่างๆ มักจะใช้ร่มไม้เป็นที่ชุมนุมกันอยู่เสมอ สัตว์พวกนั้นนอกเหนือไปจากพวกนกต่างๆ แล้วยังมีสัตว์จำพวกที่กินพืชและผลไม้เป็นอาหาร เช่น ลิง กวาง ชะนี ค่าง ช้าง หมี ฯลฯ ต่างก็พากันใช้เป็นที่พักผ่อนและหาอาหารกิน เนื่องจากบริเวณนี้มีผลไม้ต่าง ๆ นานาชนิด เช่น กล้วย ลูกหว้า มะปราง มะม่วงป่า เป็นต้น บรรดาสัตว์ที่ชุกชุมและชอบเหย่สัตว์ จำพวกต่าง ๆ ก็คือ ลิงซึ่งชอบปลิดลูกไม้ขว้างปากันเองหรือสัตว์ป่าอื่นๆ เสมอจนกระทั่งผลไม้ต่างๆ เกือบโคนต้นไม้และตามคาบ นอกจากนั้นบางทีนกก็คาบผลไม้ไปกินและทิ้งเมล็ดไว้ตกเกลื่อนกลาด ผลไม้ที่แก่ งาม คาคับบางกิ่งก็ตกหล่นมาเองค้างอยู่ตามโคนของต้นไม้ดังกล่าวแล้วหล่นอยู่ ครั้นเวลาได้ลู่ลงไพลายวัน ผลไม้ซึ่งถูกหมักขึ้นโดยธรรมชาติ เนื่องจากน้ำตาลในผลไม้เปลี่ยนเป็นแอลกอฮอล์ส่งกลิ่นไปทั่วบริเวณนั้น และเกิดกลายเป็นเหล้าขึ้นเอง บรรดาสัตว์ต่าง ๆ เช่น ลิง นก ฯลฯ ได้กลิ่นหอมก็ต่างพากันมากินเหล้าธรรมชาติที่คาบไม้และเกิดอาการเมามายขึ้นและเหตุนี้เองก็คือที่มาของ “เหล้า”

ในตำนานกำเนิดสุราและเมรัยทางพระพุทธศาสนาปรากฏในกัมภชาดก^{๑๔} พูดถึงตำนานของสุราที่ว่าด้วยสุรา-วารุณี สรูปใจความได้ดังนี้ สุราก็ดี เมรัยก็ดี เป็นเครื่องดื่ม ที่เรียกว่าสุรา เพราะนายพรานป่าคนหนึ่งชื่อสุระ เป็นคนค้นพบน้ำเมาชนิดหนึ่ง ได้เข้าไปในป่าเพื่อหาของใช้ที่ป่ามีต้นไม้ต้นหนึ่งมีลักษณะสามง่าม ในระหว่างสามง่ามของต้นไม้มีบ่อกว้างประมาณตุ่มน้ำและบ่อนั้นก็เต็มไปด้วยน้ำคราวมีฝนตก บริเวณนั้นก็มีต้นสมอ มะขามป้อม กอพริก ข้าวสาลีบ้างเกิดขึ้น บริเวณใกล้ๆ บ่อ นกทั้งหลายได้คาบผลไม้ต่างๆ เหล่านั้นตกลงไปบนสามง่ามนั้นเมื่อบ่อน้ำนั้นถูกแสงอาทิตย์แผดเผานานวันเข้าน้ำนั้นจึงมีสีแดง เมื่อฝูงนกกระหายน้ำต่างกินและกลืนตกลงโคนต้นไม้ นั้นกลับสักครู่หนึ่งก็บินต่อไป พรานป่าเห็นเหตุการณ์นั้นแล้วจึงคิดว่า ถ้าน้ำนี้มีพิษนกเหล่านั้นต้องตาย แต่สัตว์เหล่านั้นงุนงงครู่หนึ่งก็จากไป น้ำนี้ต้องไม่มีพิษแน่ จึงดื่มน้ำนั้นบ้าง จากนั้นเขาก็มีอาการเหมือนกับนก พรานป่าจึงไปชวนดาบสตนชื่อว่าวารุณะ ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากที่นั้น จึงตักน้ำนั้นไปแล้วชวนดาบสนั้นดื่มน้ำนั้น เหตุนี้ น้ำที่ดื่มนั้นจึงได้ชื่อว่า สุราและวารุณี เพราะความที่พรานป่าชื่อสุระและดาบสชื่อวารุณะพบเห็นและดื่มกิน

นอกจากนี้ยังมีนิทานปรัมปราเล่ากันเป็นตำนานของสุร่าว่าก่อนยุค“ขุนเจือง” โนน มีนายพรานคนหนึ่งไปล่าสัตว์เอาเนื้อ และงาช้างป่านามาถวายพระราชา วันนั้นยังธนูก็ไม่แม่นยำ จับสัตว์ก็ยากมาก ต้องกินหัวเผือกหัวมัน ทำเอาอ่อนระโหยแรง เมื่อตะวันคล้อยจึงม่อยกลับไป พอตื่นขึ้นเห็นนกแก้วตัวหนึ่งมาจับโคนไม้ที่มีโพรง นกใช้จะงอยปากดูดกินน้ำ แล้วทำเสียงอ้อแอ้ๆ พูดอยู่ตัวเดียว เสียงเบาบ้างดังบ้าง แล้วมีนกตัวใหม่มากินด้วย กินแล้วคุยกันหยอกกันสนุกสนานกันใหญ่ ส่งเสียงจนหวนหุกระรอกกระแตไล่กันมาถึง ได้กินน้ำในโพรงนั้นแล้วก็หยอกกันกอดคอกัน แล้วโก่งคออาเจียน แอะๆ ห้อยหัวลง นายพรานแปลกใจ จึงลุกขึ้น สัตว์เหล่านั้นจึงแตกหนี นายพรานเอาใบไม้ทำเป็นจอกตักดื่มชิมดู มีรสซ่า เลือดลมฉุดฉิ้นหวิวๆ ลองดูอีกจอกหนึ่ง รู้สึกสนุกขึ้นมา จึงตักมาอีกจอกที่สาม จิตใจหวนคิดถึงอดีต อยากสนุกสนานเลยร้องรำทำเพลงอยู่ในป่าพออารมณ์ความรู้สึกมันลึกล้ำ น้ำตานายพรานไหลอาบแก้ม ตักอีกจอกหนึ่ง สามารถเจรจาพิทักต้นไม้ได้ ดื่มเข้าไป

^{๑๔} พ.ช. (ไทย) ๒๗/๓๓-๖๓/๕๔๓-๕๔๗.

อีกจอกหนึ่ง รู้สึกเซาสนั่น จึงนั่งลงทันที เหลียวเห็นต้นไม้วังไธรอบตัว เมฆมันไหลแรง ดอกไม้บานบัง
 รางหุบบัง ตาพร่ามัว แล้วมอยหลับไป ไม่กลัวเสือโคร่งกัดเลย นายพรานวนเวียนอยู่ในป่าเถื่อนนั้น รู้
 สึกว่ามันมีมนต์ตรึงใจ ให้เวียนมาด้อมทุกวันจนน้ำหมด พอฝนตกมา น้ำก็แช่อีก กินอีกก็เมาอีก จึงตักใส่
 กระบอกน้ำดื่มตั้งใจจะเอาไปถวายพระราชา แต่พอตกค้ำๆ เดินทางเหนื่อย ก็ยกกระบอกน้ำขึ้นจิบที่
 ละน้อยจนหมดเกลี้ยงนายพรานกลับมาเอาใหม่อีกหลายครั้ง กว่าจะตัดใจกลับบ้านได้ นายพรานจึง
 เอารากไม้ในโพรงมาให้ชาวเมืองพากันแช่กินด้วย ไม่นานก็ได้ยินเสียงกลองดังไปทุกคุ้ม ตายายอายุ
 ๖๐- ๗๐ ปี ก็เอาเครื่องถ้วยชามมดแอ่ว ออกมาพ้อนรำวงกลางแจ้งเป็นที่สนุกสนาน^{๑๙}

นี่เป็นตำนานที่เล่าถึงกำเนิดสุราของชนภาคอีสานของประเทศไทย แม้จะเป็นเรื่อง
 ปรัมปราเล่าสืบๆ กันมา แต่ก็ให้ความแฉะคิดว่า สุรานี้เกิดขึ้นจากการหมักดองของเสียทำให้เกิด
 การบูดเน่า และเมื่อบุคคลใดก็ตามดื่มกินเข้าไปย่อมทำให้หลงลืมสติได้ อย่างนายพรานต้องหลงไป
 อยู่ตั้งนานก็เพราะสุราจนกระทั่งตัดใจจากการดื่มจึงสามารถนำรากไม้ต้นแบบน้ำมามาฝากคนอื่นได้
 และยังส่งผลให้คนแก่อายุมากแล้วยังแสดงกิริยาเป็นหนุ่มสาวคืนมาอีกครั้งเพราะความหลงสติ

หากเรามองในแง่ที่ว่าสุราทำให้คนกล้าแสดงออก หรือทำให้คนหน้าด้านพอที่จะแสดง
 กิริยาที่ตนปกปิดไว้ตลอดให้ปรากฏต่อสาธารณะชนได้ นั่นก็จริง แต่ไม่ใช่ความจริงทั้งหมด เมื่อเรา
 มองไปในแง่ลบจะพบว่าสุรานี้นำมาซึ่งอันตรายต่อสุขภาพของผู้ดื่มกิน และยังส่งผล ต่อความเป็
 นผู้นำเคารพหน้าศรีทธาด้วย ดังเรื่องของพระศาสดเถระ ที่ปรากฏในสุราปานสิกขาบท ความว่า “เมื่อ
 ครั้งที่ท่านพระศาสดะพึงบวชเข้ามาสู่พระธรรมวินัย ท่านก็มุ่งบำเพ็ญเพียรจนได้สำเร็จอภิญญา^{๒๐} มี
 ฤทธิ์มาก สามารถปราบพระยานาคที่มารบกวนชาวเมืองโกสัมพีได้ชาวเมืองเกิดความดีใจจึงเข้าไป
 ปรีกษากับพระกลุ่มฉัพพัคคีย์เพื่อทำสักการะตอบแทนคุณ ท่านพระฉัพพัคคีย์จึงแนะนำให้ชาวเมืองนำ
 สุราที่หมักจนเกิดเป็นน้ำสีแดงเหมือนสีเท่านกพิราบ แล้วนำมาให้พระศาสดะดื่มจะเป็นมหามงคลอย
 างยิ่ง ชาวเมืองเหล่านั้นเชื่อตามจึงได้นำมาถวายท่าน เมื่อพระศาสดะดื่มตั้งแต่บ้านหลังแรกจนถึงบ้าน
 หลังสุดท้ายก็เกิดความเมามายได้ได้สติจนล้ม พุบลงที่หน้าประตูเมือง พระพุทธเจ้าจึงให้พระ
 อานนท์นำเข้ามาในวัด แม้ภิกษุทั้งหลายจะวาง ท่านให้หันศีรษะไปทางพระพุทธเจ้าท่านกลับนอนหัน
 เท้าไปทางพระพุทธเจ้าซึ่งถือว่าเป็นการไม่เคารพ พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า เมื่อก่อนพระศาสดะมีความ
 เคารพในเราแต่เมื่อดื่มน้ำเมาแล้วก็ไม่มีความเคารพ เมื่อก่อนท่านมีฤทธิ์สามารถปราบพระยานาคได้
 แต่ตอนนี้แม้จะปราบงูกินปลา ก็ไม่ได้ เพราะแม้สังขารของตัวเองก็ยังเอาไม่รอด^{๒๑}

จะเห็นได้ว่าสุราไม่ก่อให้เกิดความสุขที่แท้จริงกับชีวิตของใครทั้งนั้นนอกจากนั้น และยัง
 ทำให้เกิดความเสียหายต่อพฤติกรรมของผู้ดื่มเองเฉกเช่นพระศาสดะ แม้ท่านจะมีฤทธิ์เดชขนาดไหน

^{๑๙} กำเนิดสุรา (ออนไลน์), แหล่งที่มา www.esaanvoice.net เข้าถึงเมื่อ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๕.

^{๒๐} อภิญญา ๖ คือความรู้ขั้นสูง เกิดจากการฝึกฝนจิต เป็นความรู้นอกเหนือประสาทสัมผัส คือ(๑) อิทธิวิธี แสดงฤทธิ์ได้(๒) ทิพย์โสต หูทิพย์(๓) เจตปริยญาณ รู้ความคิดของผู้อื่น(๔) ปุพเพนิวาสานุสสติ รู้ระลึกชาติ
 ได้(๕) ทิพพจักขุ ตาทิพย์(๖) อาสวักขยญาณ รู้ละกิเลสได้ อภิญญา ๕ ข้อแรกสามารถเกิดขึ้นได้ในปุถุชนที่บรรล
 ุฌานขั้นที่ ๔ จัดเป็นอภิญญาขั้นโลกียะ ส่วนข้อสุดท้ายเกิดขึ้นได้เฉพาะในพระอริยบุคคลขั้นพระอรหันต์ จัดเป็นอ
 ภิญญาขั้นโลกุตระ อ้างใน ที.ปา.(บาลี) ๑๑/๔๓๑/๓๐๗, อง.ฉก.ก.(บาลี) ๒๒/๒๗๓/๓๑๑. พระศาสดะนั้นท่าน
 ปฏิบัติได้ถึงอภิญญาข้อที่ ๕ เท่านั้น ส่วนข้อที่ ๖ นั้นเป็นคุณลักษณะของพระอรหันต์

^{๒๑} วิ.ม.(ไทย) ๒/๕๗๕/๕๐๖- ๕๐๘

สุดท้ายเมื่อเมามายแม้ร่างกายของตนก็ไม่สามารถที่จะพยุงยืดไว้ได้ แม้ในชาติตะวันตกยังมีประวัติเกี่ยวกับสุราที่ทำให้เกิดอาการมึนเมานั้นมาอย่างยาวนานเป็นตำนานคู่มากับประวัติศาสตร์ของชาติเลยทีเดียว ซึ่งพอที่จะประมวลความเป็นมาเกี่ยวกับสุราหรือน้ำเมานั้นไว้ ๕ ประเภทด้วยกัน คือ

๑) สุราหลักฐานบ่งบอกว่ามีมาแต่สมัยกลาง(ระยะเวลาจากคริสต์ศตวรรษที่ ๕ ถึงปลายศตวรรษที่ ๑๔) โรงเรียนแพทย์แห่งหนึ่งในซาเลอร์ อิตาลี นำเหล้าองุ่นมาต้มให้เดือดให้ไอน้ำผ่านท่อที่ทำให้เย็น ไอน้ำจะควบแน่นกลายเป็นหยดแอลกอฮอล์ใช้ผสมยา ตั้งชื่อหยดน้ำนั้นว่า“อควาไวเต้”(Aqua-vitae) หรือ“น้ำแห่งชีวิต” ด้านจีนและอินเดีย มีหลักฐานยืนยันว่าฮ่องเต้ทุกพระองค์เสวยน้ำจัณฑ์ เช่นกันกับพระเจ้าจักรพรรดิแห่งอินเดียนับแต่ก่อนพุทธกาลเหล้ากลั่นมีชื่อเรียกต่างๆ ออกไปตามวัตถุดิบและกรรมวิธีการผลิต(๑)ตากีลา-Tequila จากกระบองเพชรAgave แห่งเมืองTequila เม็กซิโก(๒)จิน-Gin จากข้าวผสมjuniper ผลไม้ตระกูลเบอร์รี่(๓) รัม-Rum จากน้ำอ้อยหมัก(๔) วอดก้า-Vodka (๕)วิสกี้-Whisky / Whiskey จากข้าวบาเลย์ ข้าวโพด ข้าวไรน์ กลั่นแล้วบ่มในถังไม้โอ๊ก มีScotch Whisky จากสกอตแลนด์Rye Whisky จากแคนาดาIrish Whiskey จากไอร์แลนด์Bourbon Whiskey จากอเมริกา(๖)บรันดี-Brandy หมักองุ่น กลั่นแล้วบ่ม(๗)คอนญัก-Cognac ราชาแห่งบรันดี

๒) เหล้า มนุษย์ค้นพบน้ำเมาจากผลของการหมัก ย้อนไปได้ถึงสมัยบาบิโลนและอียิปต์ ที่พบว่าถ้าเอาผลองุ่นมาบีบให้แตกแล้วหมักกับข้าวที่ทำให้ขึ้น จะได้น้ำที่มีฟองเล็กน้อย ต้มแล้วรู้สึกครึ้มอกรั้ใจ ส่วนในแง่วิทยาศาสตร์ หลุยส์ ปาสเตอร์ พบเชื้อราชนิดที่เรียกว่ายีสต์ เป็นสิ่งมีชีวิตและใช้น้ำตาลที่ได้จากการย่อยแป้งเป็นอาหาร แล้วถ่ายเอาของเสียออกมา ซึ่งก็คือแอลกอฮอล์และคาร์บอนไดออกไซด์

๓) เบียร์ หลักฐานบอกว่าการผลิตเบียร์มีมาเป็นเวลานานเกือบ ๕,๐๐๐ ปีบันทึกแคว้นเมโสโปเตเมียราว ๒,๘๐๐ ปีก่อนคริสต์ศักราชพูดถึงการแบ่งปันเบียร์ให้ผู้ใช้แรงงาน สมัยอียิปต์โบราณก็พบว่าการผลิตเบียร์และนิยมดื่มเบียร์อย่างกว้างขวาง มีภาพเขียนและภาพสลักบนแผ่นหินเป็นหลักฐาน

๔) แชมเปญ คือไวน์ชนิดมีแก๊ส หรือsparkling wine เรียกแชมเปญตามชื่อแคว้น Champagne ของฝรั่งเศส อันเป็นที่ซึ่งผลิตไวน์ประเภทนี้ออกมา ทั้งนี้ต้องผลิตจากองุ่น ๑ ใน ๓ พันธุ์ คือPinot Noir, Pinot Meunier และChardonnay ต่างไปจากนั้นจัดเป็นสปาร์กลิง ไวน์ธรรมดา

๕) วอดก้า โอท็อปรัสเซีย รวมถึงโปแลนด์ และฟินแลนด์ เหล้าสีขาวใส มีกลิ่นเพียงเล็กน้อยจนแทบไม่รู้สึกรส หมักจากข้าวหรือมันฝรั่งผ่านการกรองและดัดกลั่นจนเหลือสีเจือปนและกลิ่นน้อยที่สุด มีประวัติว่าวอดก้าถือกำเนิดในโปแลนด์เมื่อศตวรรษที่ ๙ ต่อมาไปแพร่หลายไปในประเทศแถบยุโรปตะวันออก และรุ่งโรจน์มีชื่อเสียงที่ประเทศรัสเซียในศตวรรษที่ ๑๔ เมื่อทูตสหราชอาณาจักรเดินทางสู่โปมอสโก มีการต้อนรับด้วยเครื่องดื่มวอดก้า จากนั้นวอดก้าก็ไต่ยกฐานะขึ้นเป็นเครื่องดื่มประจำชาติของรัสเซีย ซึ่งต่อมาผลิตเพื่อการส่งออกด้วย ผู้รับซื้อชาติแรกที่ถูกบันทึกไว้คือประเทศสวีเดน มีการเซ็นสัญญาซื้อขายใน ค.ศ.๑๕๐๕^{๒๒}

^{๒๒} http://61.19.32.21/ssj/drug/index.php?option=com_content&view=article&id=94:2009-06-30-08-06-58&catid=3:2009-06-17-07-39-39&Itemid=98 เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๕.

สำหรับกำเนิดสุราในประเทศไทยนั้น ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่นอนได้ว่ามีมาตั้งแต่สมัยใดยุคใด หากจะสันนิษฐานน่าจะมากับพิธีกรรมในทางศาสนาที่ติดมากับลัทธิความเชื่อของต่างชาติ โดยเฉพาะชาวฮินดูที่มาค้าขายในประเทศไทย โดยมีการกล่าวถึงตำนานการกวนสมุทรจนได้น้ำอมฤตสำหรับหลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศไทยน่าจะเป็นจารึกภาษาเขมรซึ่งพบที่ปราสาทพนมรุ้ง โดยมีอายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๖– ๑๘ กล่าวถึงสุราว่า เป็นหนึ่งในบรรดาเครื่องบวงสรวงสักการะเทพเจ้า^{๒๓}

พระไพศาล วิสาโล ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับสุราในสยามประเทศไว้ว่า สุราที่ปรากฏใน ลุ่มน้ำเจ้าพระยานี้น่าจะเริ่มจากการเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมในทางศาสนาหรือพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อของชนพื้นเมือง ซึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจาก ๑) เพื่อเซ่นสังเวยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สังคมไทยก่อนที่พระพุทธศาสนาจะแพร่เข้ามา ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากลัทธิผีและลัทธิพราหมณ์ ดังนั้นจึงนิยมใช้สุราเซ่นสังเวยเพราะเชื่อว่าทั้งผีทั้งเทวดานั้นชอบสุรา ๒) เพื่อให้เกิดภาวะทางจิตแบบเหนือสามัญ การที่มีสุรามีผลต่อจิตสำนึกอารมณ์และความรับรู้ ได้ทำให้ผู้บริโภคขณะมีเมามีสภาพจิตประหนึ่งประสภาวะลึกลับทางจิตวิญญาณ นอกจากเชื่อกันว่า ในภาวะดังกล่าวผู้ประกอบพิธีสามารถติดต่อกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้แล้ว ยังอาจทำให้เกิดฤทธิ์เกิดฉานอีกด้วย ๓) เพื่อความเป็นสิริมงคล ความเชื่อที่ว่าผีและเทวดาชอบสุรา ทำให้เกิดทัศนคติว่า สุราเป็นน้ำที่ทำให้เกิดสิริมงคล ดังที่เชื่อกันในภาคอีสาน งานพิธีที่ต้องการความผาสุกสวัสดิ์จึงต้องมีสุราเป็นส่วนประกอบ นอกจากนั้น ความเป็นสิริมงคลของสุรายังอาจเนื่องมาจากการมีกำเนิดจากข้าว ในสังคมที่ถือว่าข้าวเป็นของสูง เช่นวัฒนธรรมกะเหรี่ยงสุราที่ทำจากยอดข้าวจะได้รับการยกย่องและใช้เป็นส่วนประกอบสำคัญในงานประเพณีและพิธีกรรมสำคัญทุกงาน^{๒๔} สุราได้เกี่ยวโยงกับสังคมไทยมาตลอดทุกยุคทุกสมัย ในส่วนของรัฐนั้นพระมหากษัตริย์บางยุคก็มีกฎหมายบังคับควบคุมข้าราชการไม่ได้ดื่มสุรา แต่ไม่ได้ห้ามประชาชนทั่วไปดื่ม เพราะถือว่าเป็นประเพณีนิยมของชาวบ้าน ดังความในพระไอยการอาญาหลวงตราในปี พ.ศ. ๑๘๙๕ สมัยกรุงศรีอยุธยา มาตรา ๔๓ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้มุขมนตรีราช นิกุลขุนหมื่นหัวพันทั้งหลายคบกันเสพสุรา ยาเมา สุบผื่น เทียวเล่นในกลางคืน”^{๒๕} และส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะรัฐต้องขาดรายได้จากภาษีสุราที่ได้เงินมหาศาลให้แก่รัฐและเอกชนที่มีธุรกิจเกี่ยวข้องกับสุรา ถึงส่วนของประชาชนทั่วไปบางกลุ่มก็มองว่าสุราเป็นสิ่งที่ไม่ได้เพราะผิดศีล ข้อที่ ๕ ตามหลักของพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัยจะได้ศึกษาความเป็นมาของสุราที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าได้ตรัสเรื่องสุราไว้ในพระไตรปิฎก คือ ในพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก พอประมวลได้ดังต่อไปนี้

^{๒๓} สิริยุวดี สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว., ปราสาทเขาพนมรุ้ง, (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯการพิมพ์, ๒๕๐๐), หน้า ๓๒.

^{๒๔} พระไพศาล วิสาโล, ประวัติศาสตร์การบริโภคสุราในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการระบดวิทยาแห่งชาติ สถาบันวิจัยสาธารณสุขไทย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, ๒๕๓๖), หน้า ๗- ๘.

^{๒๕} ครุสภา, กฎหมายตราสามดวง ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๖) ๔๒- ๔๓.

๑) สุราในพระวินัยปิฎก

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑ สิกขาบทที่ ๖ แห่งสังฆาทิเสส “สุรา” ในฐานะที่เกี่ยวข้องกับสถานที่อยู่ของพระภิกษุ คือ การสร้างกุฏิพระใกล้โรงสุรา โดยใจความว่า “สถานที่อันเป็นที่อาศัยของมดเป็นที่อาศัยของปลวก เป็นที่อาศัยของหนู เป็นที่อาศัยของงู เป็นที่อาศัยของแมลงป่อง....สถานที่เหล่านี้ ชื่อว่าสถานอันมีผู้จองไว้ ส่วนในทางกลับกัน (สถานที่) ที่ชื่อว่าอันไม่มีผู้จองไว้ คือ ไม่เป็นที่อาศัยของมด ไม่เป็นที่อาศัยของปลวก ไม่เป็นที่อาศัยของหนู ไม่เป็นที่อาศัยของงู ไม่เป็นที่อาศัยของแมลงป่อง ไม่เป็นที่อาศัยของตะขาบสถานที่เหล่านี้ ชื่อว่าสถานอันไม่มีผู้จองไว้”^{๒๖} สิกขาบทที่ ๗ แห่งสังฆาทิเสส ปรากฏว่า “สุรา” ซึ่งมีที่มาค่อนข้างคล้ายคลึงกับสิกขาบทที่ ๖ แต่เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับสุราเหมือนกัน กล่าวคือสิกขาบทที่ ๖ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างกุฏิถวายสงฆ์โดยที่ไม่มีผู้จองเป็นเจ้าภาพสร้างซึ่งจะต้องทำให้ได้ไม่เกินขนาดที่กำหนด ส่วนสิกขาบทที่ ๗ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างวิหารโดยมีผู้จองเป็นเจ้าภาพ จะสร้างขนาดใหญ่ได้แต่ต้องให้สงฆ์แสดงที่ให้ คือ “ชี้ที่ให้สร้าง”^{๒๗} สิกขาบทที่ ๑๓ แห่งสังฆาทิเสส กล่าวถึงภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ ประพฤติอนาจารสรูปโดยย่อคือพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมของภิกษุเหล่านั้นว่า “สมัยที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนาถบิณฑิกะคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ เป็นเจ้าถิ่นในชนบทกัฏฐาคีรี เป็นภิกษุอลัชชีชั่วช้าเลวทรามภิกษุพวกนั้นประพฤติดอนาจาร... ฉันทอาหารในเวลาวิกาลก็มี ดื่มน้ำเมาก็มี...ให้การคำนับก็มีประพฤติดอนาจารมีอย่างต่าง ๆ ก็มี”^{๒๘}

๒) สุราในพระสุตตันตปิฎก

เรื่องพราหมณ์โสณทัณฑะ สรุปความได้ว่า สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ใกล้ขอบสระโบกขรณีคคครา ในนครจัมปาพราหมณ์โสณทัณฑะซึ่งเกิดจากตระกูลพราหมณ์ ร่ำรวยและมีบริวารมากเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า กราบทูลว่า บุคคลประกอบด้วยองค์ ๕ ประการ พวกพราหมณ์บัญญัติว่าเป็นพรหมณ์ คือ (๑) เป็นอุภโตสุชาติ ทั้งฝ่ายมารดา และบิดา ตลอด ๗ ชั่วบรรพบุรุษ ไม่มีใครติเตียนได้ด้วยอ้างถึงชาติ (๒) เป็นผู้เล่าเรียน ทรงจำนต รุจบุตโรเพท พร้อมทั้งคัมภีร์นิฆณฺฑุ คัมภีร์เกตุกะ พร้อมทั้งประเภท อักษรมีคัมภีร์ อิตินาสเป็นที่ ๕ เป็นผู้เข้าใจไวยากรณ์ชำนาญในคัมภีร์โลกายตะ และมหาปุริสลักษณะ(๓) เป็นผู้มั่งรืองาม น่าดู น่าเลื่อมใส มีพรรณคล้ายพรหม มีรูปร่างคล้ายพรหม (๔) เป็นผู้ศรัทธายืน (๕) เป็นบัณฑิต มีปัญญาเป็นที่ ๑ หรือที่ ๒ ของพวกปฤคาหกผู้รับบูชาด้วยกัน พระผู้มีพระภาคตรัสว่าบรรดาองค์ ๕ นี้ถ้าตัดออก ๑ องค์คือ องค์ที่ ๑ และ ๒ องค์คือ องค์ที่ ๑ และที่ ๒ และ ๓ องค์คือ องค์ที่ ๑ ถึงองค์ที่ ๓ จะเป็นพราหมณ์หรือไม่พราหมณ์โสณทัณฑะก็ยังยอมรับว่า ผู้นั้นยังคงเป็นพราหมณ์อยู่ แต่จะขาดองค์ที่ ๔ และองค์ที่ ๕ ไม่ได้^{๒๙} ส่วนเหตุผลที่พระองค์ตรัสแสดงไว้ข้างบนนี้ เพราะว่า วรรณะพราหมณ์นั้น ถือว่าพวกตนเป็นชนชั้นสูงของอินเดีย ทุกยุคทุกสมัย โดยมีข้อกำหนดดังกล่าว แต่ถ้าบังเอิญหรือจงใจเสพสุราเมรัยแม้ว่าคนทั่วไปถือว่าเป็นสิทธิส่วนตัวที่จะกระทำได้ แต่พระพุทธศาสนาถือว่าละเมิดมนุษยธรรม เพราะ

^{๒๖}วิ.มหา. (บาลี) ๑/๓๕๓/๓๐๑

^{๒๗}วิ.มหา. (บาลี) ๑/๓๗๑/๓๑๗

^{๒๘}วิ.มหา. (บาลี) ๑/๔๓๑ - ๔๔๑/๓๖๒ - ๓๗๖

^{๒๙}ที.สี. (ไทย) ๙/๑๗๘-๑๙๕.

พระพุทธศาสนาถือว่า “ศีล ๕ เป็นเรื่องของมนุษยธรรมขั้นพื้นฐาน” คือ เป็นธรรมที่แสดงมาตรฐานขั้นต้นที่แสดงความเป็นมนุษย์ ถ้าหากละเมิดศีล ๕ ก็ถือว่าละเมิดมนุษยธรรมด้วย ดังนั้น คนชั้นสูงจึงต้องระมัดระวังเป็นพิเศษไม่ยุ่งเกี่ยวกับสุรา

เรื่องพราหมณ์กัญฐันตะ^{๓๐} สรุปความได้ว่า สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จจาริกไปในนครชนบท ประทับอยู่ในสวนอัมพลัญฐิกา ใกล้หมู่บ้านพราหมณ์ชื่อขานุมัตต์ พราหมณ์กัญฐันตะ ได้เตรียมโคผู้ ๗๐๐ ลูกโคผู้ ๗๐๐ ลูกโคเมีย ๗๐๐ แพะ ๗๐๐ และแกะ ๗๐๐ ผูกไว้ที่หลักเพื่อบูชา ยัญ เมื่อทราบข่าวว่าพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จจึงเข้าไปเฝ้าเพื่อทูลถามเรื่องยัญว่า ยัญอื่นใช้ทรัพย์น้อยกว่า ตระเตรียมน้อยกว่า และมีผลมากกว่า มีอานิสงส์มากกว่ายัญสมบัติทั้ง ๓ ประการ และมีบริวาร ๑๖ มากกว่านิตยทานอันเป็นอนุภูลยัญมากกว่าวิหารทานและมากกว่าสรวงคณห์เหล่านั้นยังมีอยู่หรือ? พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า มีอยู่ คือ บุคคลมีจิตเลื่อมใสสมาทานศีล ๕ คือ จดเว้นจากปาณาติบาต จดเว้นจากกามาทาน จดเว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร จดเว้นจากมูสาวาท จดเว้นจากการดื่ม น้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นฐานแห่งความประมาท

เรื่องจอลกัสสปะ^{๓๑} สรุปความได้ว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าเมื่อทรงประทับอยู่ ณ กัณณกลลมิคทายวัน เขตอุชฺฌญาณคร ซี่เปลือย ชื่อว่ากัสสปะ เข้าไปเฝ้า กราบทูลว่า วัตรปฏิบัติในการบำเพ็ญตบะของสมณพราหมณ์เหล่านี้ คือ เป็นคนเปลือย ทอดทิ้งมรรยาท เลียมมือ เขาเชิญให้มารับภิกษาก็ไม่มา เขาเชิญให้หยุดก็ไม่หยุด ไม่รับภิกษาเหล่านี้ คือ ภิกษา ที่เขาแบ่งไว้ก่อน, ที่เขาทำเฉพาะ, ที่เขานิมนต์ไม่กินปลาไม่กินเนื้อไม่ดื่มสุรา, เมรัย, ยาตอง วัตรปฏิบัติเหล่านี้กัสสปะถือว่าพวกซี่เปลือยเป็นสมณพราหมณ์ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า ท่านกัสสปะ วัตรปฏิบัติต่างๆ ในการบำเพ็ญตบะที่ท่านกล่าวมาทั้งหมดนั้น เป็นศีลสัมปทา จิตตสัมปทา หรือปัญญาสัมปทา ที่มีได้ทำให้เป็นสมณพราหมณ์ที่อบรมตนจนรู้แจ้งได้เลย ที่แท้เขายังห่างไกลจาก ความเป็นสมณะ

๓) สุราในพระอภิธรรมปิฎก

ในสุตตันตภาชนีย มาติกานิกาย^{๓๒} ปรากฏคำว่า “สุรา” โดยที่สุราเกี่ยวข้องกับสถานที่ กล่าวคือ โรงสุราเป็นสถานที่ที่โคจรอย่างหนึ่งในบรรดาหลายๆ ที่อันภิกษุไม่ควรเที่ยวไป สุราเมรัยในเล่มที่ ๓๖ ได้นำเอาจากพระสูตรหลายแห่ง มาเรียงเข้ากันเป็นเรื่องๆ โดยมีสุราเมรัยและน้ำเมาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย คือ คนที่เว้นขาดจากการดื่มสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท นี้เรียกว่า คนที่เป็นสัตบุรุษ^{๓๓} เล่มที่ ๓๗ เป็นเล่มที่ใช้ตรรกะในการแสวงหาความจริง และปรากฏคำว่า “สุราเมรัยและน้ำเมา” ด้วย ในฐานะที่เกี่ยวข้องกับศีล ๕ ดังเนื้อความต่อไปนี้ ในสังวรกถาพระสกวาทิถามว่า “การเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำเมา กล่าวคือ สุราและเมรัยมีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ” พระปรวาทิตอบว่า “ถูกแล้ว” ถามว่า “เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทคือ ดื่มน้ำเมากล่าว คือ สุราและเมรัยก็อยู่ในหมู่เทวดา หรือ” ตอบว่า “ไม่เพียงกล่าวอย่างนั้น...” พระสกวาทิ

^{๓๐} ที.สี. (ไทย) ๙/๓๒๓ - ๓๕๘/๑๗๐ - ๒๐๒.

^{๓๑} ที.สี. (ไทย) ๙/๓๘๑ - ๔๐๕/๒๑๘ - ๒๓๗.

^{๓๒} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕ / ๗๐๓ - ๗๑๓ / ๓๘๙ - ๔๐๗.

^{๓๓} อภิ.ปุ (ไทย) ๓๖ / ๑๓๒ - ๑๓๕ / ๒๐๒ - ๒๐๓

ถามว่า “เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ตื่นน้ำเมา กล่าวคือสุราและเมรัยไม่มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ” พระปรมาภิไธยตอบว่า “ถูกแล้ว”^{๓๔}

จะเห็นได้ว่า ความเป็นมาและประเภทของสุรานั้น มีปรากฏอยู่ทั้งในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ทั้งในส่วนของแต่ละประเทศต่างก็กล่าวถึงสุราและความเป็นมาของสุราไว้ สุราเป็นที่นิยมดื่มของมนุษย์มาแล้วตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ผลที่เกิดขึ้นจากการดื่มสุราไม่ว่าคนดื่มจะอยู่ ณ ที่ใดในโลกนี้ผลก็เหมือนกันคือสุราไม่ก่อให้เกิดความสุขที่แท้จริงกับชีวิตของใครทั้งนั้น นอกจากนั้นแล้วยังทำให้เกิดความเสียหายต่อพฤติกรรมของผู้ดื่มเองเฉกเช่นพระศาสดา แม้ท่านจะมีฤทธิ์เดชขนาดไหน สุดท้ายเมื่อเมามายแม้ร่างกายของท่านก็ไม่สามารถที่จะพวยงยัดไว้ได้ หรือพระอัสสชิและพระปันพพสุกะก็นำความเสื่อมเสียมาสู่ตนเอง

๒.๒ โทษของสุรา

สุรานั้นเป็นเครื่องดื่มที่คนนิยมดื่มกันและมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน สุรานั้นแม้จะเป็นที่นิยมดื่มโดยคิดว่าดื่มแล้วมีความสุขก็ตาม แต่อันที่จริงแล้วสุรามีโทษอย่างมหันต์ต่อผู้ที่ดื่ม ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงโทษของสุราโดยแบ่งออกเป็นโทษในทางพระพุทธศาสนาและโทษในทางกฎหมายบ้านเมือง

๒.๒.๑ โทษของสุราในทางพระพุทธศาสนา

ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงโทษของสุรา เมรัย นั้นก่อให้เกิดโทษ ต่อตนเองและผู้อื่นหรือสังคม เช่นภิกษุทั้งหลาย แม้เราไม่เคยเห็นไม่เคยได้ยิน ข้อที่ว่า บุคคลเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะการเสพของมีนเมา คือ สุรา เมรัย จะถูกพระราชาจับฆ่าจองจำ เนรเทศ หรือลงโทษอย่างอื่นตามควรแก่กรณี เพราะเหตุตั้งใจเว้นจากที่ตั้งแห่ง ความประมาทในเพราะการเสพของมีนเมา คือสุรา เมรัย โดยที่แทกรรมชั่วของเขา ต่างหากที่ชื่อว่า เขาประกอบการเสพของมีนเมาคือ สุรา และเมรัย เนื่องๆ จึงฆ่าหญิงบ้างชาย บ้าง จึงลักขโมยจากบ้านบ้าง จากป่าบ้าง จึงประพฤติดุคประเพณีในภรรยา หรือในบุตรของผู้อื่น จึงพูดเท็จหักการุญประโยชน์ของผู้อื่น เขาย่อมถูกพระราชา จับ ฆ่า จอง จำหรือลงโทษอย่างอื่นตามสมควรแก่กรณี เพราะสาเหตุจากที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะการเสพของมีนเมา...^{๓๕} เมื่อปรากฏความประมาทในตนแล้ว ย่อมสามารถที่จะกระทำความผิดในส่วนอื่นๆ ได้ง่ายขึ้น เช่น ทะเลาะวิวาท เบียดเบียนผู้อื่น เบียดบังลักขโมยทรัพย์ของผู้อื่น ประพฤติผิดในกามหรือ กล่าวคำเท็จได้ง่ายขึ้น เพราะได้ประมาทเสียแล้ว ด้วยเหตุจากการเสพสิ่งเสพติดเหล่านั้นเป็นเบื้องต้นนั่นเอง จึงส่งผลกระทบต่อผู้อื่นหรือสังคม และดังความในสังคัลลสูตรที่พระพุทธองค์ตรัสถึงโทษของการเสพสุราเมรัยไว้ว่าคบหบดีบุตร โทษ ๖ อย่าง ต่อไปนี้ ผู้ที่ดื่มน้ำเมา คือ สุรา เมรัยเป็นประจำ จะได้เห็นทันตา คือ(๑) ความเสื่อมแห่งทรัพย์ อันผู้ดื่มพึงเห็นเอง(๒) ก่อการทะเลาะวิวาท(๓) เป็นบ่อเกิดแห่งโรค(๔) เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง(๕) เป็นเหตุให้ประพฤติมารยาทที่ไม่น่าดู(๖) เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา^{๓๖}

โทษของยาเสพติดหรือสุรา เมรัย และมึนเมานั้น ก่อให้เกิดโทษต่อตนเองและผู้อื่นหรือสังคม กล่าวคือ ทำให้เกิดความประมาท ในคำสอนทางพระพุทธศาสนาเน้นความสำคัญของการมี

^{๓๔} อภ.ก. (ไทย) ๓๗ / ๓๗๙ / ๒๕๓ - ๒๕๕

^{๓๕} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๗๙/๑๙๖.

^{๓๖} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๗๙/๑๙๖.

สตอยู่เสมอไม่ให้ประมาท ผู้ที่ประมาทย่อมจะพลาดโอกาสจากประโยชน์หรือคุณความดีต่าง ๆ สมดังพุทธพจน์ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย! รอยเท้าของสัตว์ทั้งหลายผู้สัญจรไปในแผ่นดินชนิดใดชนิดหนึ่งทั้งหมดนั้นย่อมประชุมลงในรอยเท้าข้าง รอยเท้าข้าง บัณฑิตกล่าวว่า เลิศกว่ารอยเท้าเหล่านั้น เพราะเป็นรอยใหญ่ แม้ฉันใดกุศลธรรมเหล่าใดเหล่านั้นทั้งหมดนั้น มีความไม่ประมาทเป็นมูลรวมลงในความไม่ประมาท ความไม่ประมาท บัณฑิตกล่าวว่า เลิศกว่ากุศลธรรมเหล่านั้น”^{๓๗} “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย! แม้เราก็ไม่เคยเห็นไม่เคยได้ยินข้อที่ว่าบุคคลเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะการเสพของมีนเมา คือ สุรา เมรัย จะถูกพระราชาจับฆ่าจองจำ เนรเทศ หรือลงโทษอย่างอื่นตามควรแก่กรรม เพราะเหตุตั้งใจเว้นจากที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะการเสพของมีนเมา คือ สุรา เมรัย โดยที่แก้กรรมชั่วของเขาต่างหากที่ชื่อว่า เขาประกอบการเสพของมีนเมา คือ สุรา และเมรัย เนื่อง ๆ จึงฆ่าหญิงบ้าง ชายบ้างจึงลักขโมยจากบ้านบ้าง จากป่าบ้าง จึงประพาศผิดประเวณีในภรรยา หรือในบุตรของผู้อื่นจึงพูดเท็จหักการุญประโยชน์ของผู้อื่น เขาย่อมถูกพระราชา จับ ฆ่า จอง จำ หรือลงโทษอย่างอื่นตามสมควรแก่กรรม เพราะสาเหตุจากที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะการเสพของมีนเมา...”^{๓๘}

เมื่อปรากฏความประมาทในตนแล้ว ย่อมสามารถที่จะกระทำความผิดในส่วนอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้น เช่น ทะเลาะวิวาท เบียดเบียนผู้อื่น เบียดบังลักขโมยทรัพย์ของผู้อื่น ประพาศผิดในกามหรือกล่าวคำเท็จได้ง่ายขึ้น เพราะได้ประมาทเสียแล้ว ด้วยเหตุจากการเสพ สิ่งเสพติดเหล่านั้นเป็นเบื้องต้นนั่นเอง จึงส่งผลกระทบต่อผู้อื่นหรือสังคม “ดูก่อนคหบดีบุตร! โทษ ๖ อย่าง ต่อไปนี้ ผู้ที่ดื่มน้ำเมา คือ สุรา เมรัยเป็นประจำ จะได้เห็นทันตา คือ ๑) ความเสื่อมแห่งทรัพย์ อันผู้ดื่มพึงเห็นเอง (สนธิฎกานชาณี) ๒) ก่อการทะเลาะวิวาท (กลหปุปพตฺตนิ) ๓) เป็นบ่อเกิดแห่งโรค (โรคนัน อายตนิ) ๔) เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง (อกิตติสฺสยฺชนิ) ๕) เป็นเหตุให้ประพาศผิดมารยาทที่ไม่น่ายุ (หิริโกปินนิทฺทสนิ) ๖) เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา (ปญฺญา ยทุพฺพลีกรณิ)”^{๓๙}

ในคัมภีร์ชาดกได้กล่าวถึงเหตุการณ์ครั้งที่ท้าวสักกะจอมเทพ ได้ทรงนิมิตรตนเป็นพราหมณ์สูงอายุหาบหม้อบรรจุสุรามานำถวายแก่พระเจ้ากรุงพาราณสีพลางกล่าวชักชวนให้ซื้อหม้อสุราของตนโดยกล่าวในเชิงท้าทายให้ซื้อดังนี้ว่า ๑) เครื่องดื่มชนิดใดแล ที่คนดื่มแล้วลิ้นพัดตกเหว ตกปล่อง ตกถ้ำ ตกบ่อน้ำคร่ำ ตกบ่อของสกปรก อีกทั้งกินของที่มีควกรินได้หลายอย่าง ขอเชิญท่านซื้อหม้ออันเต็มด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นไว้เถิด ๒) เครื่องดื่มชนิดใดแล ที่คนดื่มแล้วไม่อาจควบคุมจิตใจไว้ได้ กินกาสุรา เตร็ดเตร่ไปเหมือนวัวเหี่ยวหาหญ้าเป็นอาหาร ร่วมขบร้องและเต้นรำกับเขาไปอย่างน่าอนาถ ขอเชิญท่านซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด ๓) เครื่องดื่มชนิดใดแล ที่คนดื่มแล้วเปลือยกายเหมือนนอเจลก เหี่ยวไปตามตรอกซอกซอยในหมู่บ้าน นอนตื่นสาย จิตใจไหลหลง ขอเชิญท่านซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด ๔) เครื่องดื่มชนิดใดแล ที่คนดื่มแล้วถูกไฟเผา หรือถูกฝูงสุนัขจิ้งจอกกินเนื้อ ก็ยังนอนอยู่อย่างเดิมจนตาย และถูกจองจำบ้าง ถูกฆ่าบ้าง ประสบความสูญเสียทรัพย์บ้าง ขอเชิญท่านซื้อหม้ออันเต็มด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด ๕) เครื่องดื่มชนิดใดแล ที่คน

^{๓๗} ส.ม. (ไทย), ๑๙/๒๕๓/๖๕.

^{๓๘} อ.ปญจก. (ไทย), ๒๒/๑๗๘/๒๓๕.

^{๓๙} ที.ปา. (ไทย), ๑๑/๑๗๙/๑๙๖.

ดื่มแล้ว พูดคำที่ไม่ควรพูด นั่งอยู่ในที่ชุมชน ก็เปลื้องผ้าของตนออกได้ ร่างกายสกปรกสำรอกอาหาร (อาเจียน) ขอเชิญท่านซื้อหม้ออันเต็มด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด ๖) เครื่องดื่มชนิดใดแล ที่คนดื่มแล้ว มีตาขุ่น พูดจาอวดเบ่ง สำคัญตัวเองว่า เป็นใหญ่ในแผ่นดิน แม้พระจักรพรรดิผู้มีอาณาเขตจรด ๔ มหาสมุทรก็ไม่เทียมเท่าตน ขอเชิญท่านซื้อหม้ออันเต็มด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด ๗) เครื่องดื่มที่ทำให้ หยิ่งผยอง ก่อการวิวาท กล่าวคำส่อเสียด ทำให้ผิวพรรณหม่นหมองชอบเปลือยกาย ทำให้เป็นคน ขลาด เป็นที่มาและช่องสุขพวคนักเลง ขอเชิญท่านซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด ๘) ตระกูลทั้งหลายที่มั่งคั่งสมบูรณ์ด้วยสิ่งของ มีทรัพย์มากมายในโลก ก็ทำให้ขาดสูญหายาและไรทรัพย์ ได้ เพราะอาศัยเครื่องดื่มชนิดใด ขอท่านจงซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด ๙) ข้าวเปลือก ทรัพย์สิน เงิน ทอง ไร นา โค กระบือ ของตระกูลทั้งหลาย ที่มีทรัพย์ต้องพินาศขาดสูญไป เพราะ เครื่องดื่มชนิดใด ขอท่านจงซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด ๑๐) เครื่องดื่มชนิดใด ที่คนมี สันดานชั่วดื่มแล้ว ด่าบิดามารดา อีกทั้งทำให้พ่อผัวจับมือถือแขนลูกสะไภ้ ขอท่านจงซื้อหม้ออันเต็ม ไปด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด ๑๑) เครื่องดื่มชนิดใด ที่สตรีที่มีสันดานชั่วอยู่แล้ว ด่าพ่อผัวและสามี ก่อตรัดหาสบ้างกอดกับคนรับใช้บ้าง ขอท่านจงซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด ๑๒) เครื่องดื่มชนิดใดที่คนดื่มแล้ว ฆ่าสมณะหรือพราหมณ์ผู้ตั้งอยู่ในธรรม ทั้งต้องไปสู่อบายภูมิ เพราะการ กระทำนั้นเป็นเหตุ ขอท่านจงซื้อเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด ๑๓) เครื่องดื่มชนิดใดที่คนดื่มแล้ว ประพฤติ พุจริตด้วย กาย วาจา หรือด้วยใจ ครั้นประพฤติก็นั่นไปนรก ขอท่านจงซื้อเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด ๑๔) เครื่องดื่มชนิดใด ที่แม้จะเสียเงินเป็นอันมากแล้ววิงวอนขอร้องให้เขาพูดปด ก็ไม่เคยได้รับปากมาก่อน แต่เมื่อได้ดื่มเครื่องดื่มชนิดนั้นแล้ว ก็กล่าวคำเหลวไหล พูดปดได้ ขอท่านจงซื้อหม้ออันเต็มไปด้วย เครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด ๑๕) เครื่องดื่มชนิดใด ที่คนมีหน้าที่ส่งข่าวสารกำลังส่งข่าวสารอยู่ดื่มแล้ว เมื่อมี กิจที่ต้องทำรีบด่วน แม้จะบอกกล่าว เขาก็ฟังความไม่รู้เรื่อง ขอท่านจงซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องดื่ม ชนิดนั้นเถิด ๑๖) คนผู้มีจิตประกอบด้วยหิริ เมามายด้วยเครื่องดื่มอันเมาใด ทำความไม่มีหิริให้ปรากฏ อีกทั้งนักปราชญ์ผู้สงบเรียบร้อย(เมาแล้ว) ก็พูดมาก ขอท่านจงซื้อเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด ๑๗) เครื่องดื่ม ชนิดใด ที่คนดื่มแล้ว อยู่ร่วมกันกับพวกคนเลว แม้ไม่กินอาหารก็ได้ นอนเป็นทุกข์อยู่บนพื้นดิน ถึง ความเป็นผู้มีผิวพรรณทรมาน และถูกตำหนิตีเยียนด้วย ขอท่านจงซื้อเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด ๑๘) เครื่องดื่มชนิดใด ที่คนดื่มแล้วนอนคอตกเหมือนโคที่เขาผูกคอตกมา เพราะฤทธิ์ของสุราที่คนทนได้ไม่ ง่าย ขอเชิญท่านจงซื้อเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด ๑๙) เครื่องดื่มชนิดใด ที่มนุษย์ (ผู้ฉลาด)พากันหลีกเลียง เหมือนหนีพิษร้ายแล้วนรชนใดเล่า ในโลกนี้ ที่กล้าพอจะดื่ม เครื่องดื่มนั้นเสมอด้วยยาพิษ ขอท่านจง ซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องดื่มนั้นเถิด ๒๐) เครื่องดื่มชนิดใดแล ที่พวกโอรสพี่น้องกันชาวอันธกะ ๑๐ องค์เสวยแล้ว พากันไปรับการบำเรออยู่ ณ ริมฝั่งมหาสมุทรแล้วประหัดประหารกันเองด้วย กระบองและสาก ขอท่านจงซื้อหม้ออันเต็มด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด เครื่องดื่มชนิดใดแล ที่พวกอสุร ผู้เป็นเทวดามาก่อนดื่มแล้วเมามายจนต้องจูดิจจากดาวดึงส์สวรรค์ที่มีอายุยืน ลงมาเป็นอสุรผู้มีอายุ ขำแต่่มหาราชะ เมื่อพระองค์ทรงทราบว่ามีน้ำเมาไม่มีประโยชน์ จะพึงเสวยน้ำเมานั้น อย่างไรเล่า^{๔๐}

ข้อความเหล่านี้ แม้จะมีเนื้อหาชักชวนให้ซื้อน้ำเมาทุกตอน แต่ได้มีการกล่าวถึงโทษของ การดื่มไว้อย่างเช่นกัน ทั้งนี้ เพราะจุดประสงค์หลักของท้าวสักกะจอมเทพที่ตรัสชักชวนเช่นนี้ก็เพื่อ

^{๔๐} ขุ.ชา. (ไทย), ๒๗/๒๒๙๓/๓๖๔-๓๖๖.

ชี้ให้เห็นโทษของการดื่มสุรา และเพื่อห้ามมิให้พระเจ้ากรุงพาราณสีเกี่ยวข้องกับสุรานั้นเอง จะเห็นได้ว่าในสมัยพุทธกาลนั้น สุรา เมรัย และมัจฉะ มีการแจกแจงโทษ หรือผลกระทบไว้ทุกแง่มุมอันเป็นเหตุแห่งความประมาท ประเด็นที่น่าสนใจก็คือในคำสอนทางพระพุทธศาสนานั้นมีวิธีการ หรือขั้นตอนการป้องกันการดื่มสุรา หรือหลักธรรมที่จะมาประยุกต์ใช้ และป้องกันปัญหาการดื่มสุรา ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าหลักพุทธธรรม หรือคำสอนทางพระพุทธศาสนานั้นสามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกกรณีของปัญหา หลักธรรมที่สำคัญได้แก่ อปายมุข ๖ เบญจศีล เบญจธรรม ธรรมคัมภีร์ครองโลก และฆราวาสธรรม

๒.๒.๒ โทษของสุราในทางกฎหมาย

สุราเป็นสาเหตุสำคัญของการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุต่างๆ เช่น อุบัติเหตุจากรถจักรยาน ประมาณ ๕๐% ของผู้เสียชีวิตทั้งหมด อุบัติเหตุในโรงงานอุตสาหกรรม ประมาณ ๔๐% ของผู้เสียชีวิตทั้งหมด อุบัติเหตุจมน้ำ ประมาณ ๓๘% ของผู้เสียชีวิตทั้งหมด อุบัติเหตุไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ประมาณ ๕๓-๖๔% ของผู้เสียชีวิตทั้งหมด อุบัติเหตุตกจากที่สูงประมาณ ๑๓- ๓๕% ของผู้เสียชีวิตทั้งหมด สถานการณ์อุบัติเหตุจากรถจักรยานในประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งจากสถิติที่ผ่านมาคนไทยเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจากรถจักรยานเฉลี่ยถึง ๒ คน/ชั่วโมง และเกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจสูงถึง ๑๐๖,๓๖๗ ล้านบาท ซึ่งนับวันแนวโน้มสถิติเกี่ยวกับเรื่องนี้จะสูงขึ้นเรื่อยๆ ปัญหาอุบัติเหตุจากรถจักรยานที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สาเหตุสำคัญซึ่งมากกว่าร้อยละ ๕๐ เกิดจากพฤติกรรมการขับขี่รถขณะเมาสุราความสัมพันธ์ของระดับ แอลกอฮอล์ในเลือดส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุทางจากรถได้ เมื่อเทียบระดับแอลกอฮอล์ในเลือดต่อมิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์กับคนปกติ โดยมูลนิธิเมาไม่ขับได้สรุปผลสำรวจไว้ว่า ผู้บริโภคมีระดับแอลกอฮอล์ในเลือด ๒๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ โอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุใกล้เคียงกับคนที่ไม่ดื่มสุรา มีระดับ แอลกอฮอล์ในเลือด ๕๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์โอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุเมื่อเทียบกับคนไม่ดื่มสุราเป็น ๒ เท่า มีระดับแอลกอฮอล์ในเลือด ๘๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ โอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุเมื่อเทียบกับคนไม่ดื่มสุราเป็น ๓ เท่า มีระดับแอลกอฮอล์ในเลือด ๑๐๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ โอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุเมื่อเทียบกับคนไม่ดื่มสุราเป็น ๖ เท่า มีระดับแอลกอฮอล์ในเลือด ๑๕๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์โอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุเมื่อเทียบกับคนไม่ดื่มสุราเป็น ๔๐ เท่าซึ่งประเทศไทยได้กำหนดมาตรการในการตรวจจับผู้ขับขี่ที่เมาสุราโดยถือเอาระดับแอลกอฮอล์ในเลือดที่เกิน ๕๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์เป็นผู้ขับขี่ที่เมาสุรา และมีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกมาตรา ๔๓(๒) (ที่แก้ไขแล้ว) ผู้ฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒,๐๐๐- ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ^{๔๑}

เมื่อก้าวตามกฎหมายแล้ว พระราชบัญญัติสุราตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๙๓ จนกระทั่งพระราชบัญญัติสุรา ๒๕๕๑ เน้นไปที่การดำเนินการลงโทษการหลบเลี่ยงภาษีของผู้ผลิตผู้ขาย หรือผู้ซื้อ และมีบทกำหนดโทษกับผู้ดื่มแล้วประพฤติดลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสุราเช่นเมาแล้ว ขับ เมาแล้วก่อการทะเลาะวิวาทสร้างความรำคาญให้แก่บุคคลอื่น ซึ่งมีบทกำหนดลงโทษปรับเป็นส่วนใหญ่(

^{๔๑}<http://phanpatrol.spaces.live.com/blog/cns/A9A11B96FB116ACA/12106.trak> อ้างถึง ThaiHealth.or.th เข้าถึงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕.

ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท)^{๔๒} มีโทษจำคุกไม่เกินปี ส่วนใหญ่จะเป็นการเปรียบเทียบปรับ ซึ่งนั่นต้องเป็นการกระทำในลักษณะจงใจหรือแก้งล้งเลี้ยยภาษีอากรสุรา หรือไม่ได้ฉีกคำเตือนให้กับบรรจุกัญท์ ไม่มีโทษร้ายแรงเหมือนยาเสพติดประเภทยาบ้าซึ่ง ห้ามผู้ผลิตผลิตเพื่อทำลายทรัพยากรบุคคลของประเทศ สร้างความมอมเมาให้กับบุคคลให้เกิดความพินเพื่อนทางสติ และยังก่อให้เกิดปัญหาทั้งสังคมตั้งแต่ระดับรากหญ้าจนกระทั่งถึงสังคมระดับประเทศ จัดว่าเป็นบ่อนทำลายประเทศชาติอีกทางหนึ่ง แต่รัฐกลับมองเห็นทางแก้ปัญหาคือการกำหนดเป็นบทลงโทษสำหรับผู้ดื่มเป็นส่วนใหญ่ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก เป็นต้น

มาตรา ๓๘ ผู้ผลิตหรือนำเข้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๖ ที่ว่าผู้ผลิตหรือนำเข้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะต้องจัดให้มีบรรจุกัญท์ ฉลาก พร้อมทั้งข้อความคำเตือนสำหรับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิต หรือนำเข้า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๙ ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยฝ่าฝืนมาตรา ๒๗ ที่ว่าขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานที่ราชการ หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก สถานศึกษา สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง สวนสาธารณะของทางราชการ และสถานที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ หรือมาตรา ๒๘ ที่กล่าวถึงวันหรือเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดมิให้ซื้อขาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๐ ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยฝ่าฝืนมาตรา ๒๙ ว่าด้วยการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ และบุคคลซึ่งมีอาการมึนเมาไม่ได้สติ หรือมาตรา ๓๐(๑)ขายโดยใช้เครื่องขายอัตโนมัติ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๐(๒) ว่าด้วยการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยการเร่ขาย (๓) ขายโดยลดราคาเพื่อส่งเสริมการขาย(๔) โดยเสนอผลตอบแทนในลักษณะชิงโชค(๕) ขายโดยลดแลก แจก แถม ในลักษณะจูงใจให้อยากดื่ม หรือ(๖) ขายโดยวิธีหรือลักษณะที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดไว้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๑ ว่าด้วยการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัดสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานที่ราชการสถานศึกษา สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง สวนสาธารณะของทางราชการ และสถานที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๓ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๒ ว่าด้วยการโฆษณาในเชิงอวดอ้างสรรพคุณหรือจูงใจให้คนดื่มทั้งทางตรงและทางอ้อม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้ง

^{๔๒} มาตรา ๓๘ ผู้ผลิตหรือนำเข้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ, อ้างในราชกิจจานุเบกษา ที่ รก. ๒๕๕๑/๑๒๕/๓๓๓/๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑.

จำกัดทั้งปรับ นอกจากต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่งแล้ว ผู้ฝ่าฝืนยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินห้าหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๔๔ ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๔(๑) ขัดขวางการเข้าไปตรวจสอบสินค้า หรือ(๒) ขัดขวางการยึดหรืออายัดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้ผลิตที่ปฏิบัติผิดกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับผู้ใดไม่ยอมมาให้ถ้อยคำ หรือไม่ยอมให้ถ้อยคำโดยไม่มีเหตุอันสมควรต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๓๔(๓) หรือไม่ยอมส่งเอกสารหรือวัตถุอื่นใดมาเพื่อประกอบการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อถูกเรียกให้ส่งตามมาตรา ๓๔(๓) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ อัน

เป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท^{๔๓}

เหล่านี้นับเป็นโทษที่บุคคลจะต้องได้รับ จากการปฏิบัติผิดพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.๒๕๕๑ แต่ผลที่จะได้รับจากการบริโภค หรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นมีมากมายมหาศาล เช่น ก่อให้เกิดการเมาสุรา การติดสุรา และผลของพิษจากแอลกอฮอล์ ทำให้เกิดผลกระทบหลายประการ ได้แก่ โรคเรื้อรัง เช่น มะเร็งตับ ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ เส้นเลือดในสมองแตก อุบัติเหตุ การบาดเจ็บ ปัญหาสังคมระยะสั้น เช่น อาชญากรรม ความรุนแรง ปัญหาการทำงาน ความรุนแรงในครอบครัว และปัญหาสังคมระยะยาว เช่น มีหนี้สิน สูญเสียหน้าที่การทำงาน ครอบครัวแตกแยก คนจรจัด คนไร้ที่อยู่ โทษของสุราจึงมีทั้งโทษทางศาสนาและโทษทางกฎหมายบ้านเมือง

๒.๓ หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาการดื่มสุรา

หลักพุทธธรรม หมายถึง การประมวลคำสอนของพระพุทธเจ้า หรือ คำสั่งสอนของพระพุทธองค์ที่ทรงประกาศ และบัญญัติไว้โดยรวบรวมเป็นคัมภีร์หลักในพระพุทธศาสนา ซึ่งศาสนาเรียกว่า “พระไตรปิฎก” เพื่อให้เป็นแหล่งสืบค้นคำสอนเดิมของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนแห่งพระพุทธเจ้า และพุทธธรรมยังรวมไปถึงความเป็นไปในพระชนม์ชีพและพระพุทธจริยวัตรที่สะท้อนออกมาให้ปรากฏในพุทธธรรม^{๔๔}

พุทธธรรมนั้น ถือเป็นการแนะแนวต้นแบบ เพราะการแนะแนวพุทธธรรมนี้ส่งเสริมให้บุคคลรู้จักช่วยตัวเอง ยอมรับศักยภาพของมนุษย์ในการแก้ปัญหาลดจนให้รู้จักในเรื่องเงื่อนไข เหตุปัจจัย และวิธีการ ซึ่งมีขั้นตอนครบถ้วนตามหลักการแนะแนว^{๔๕} เมื่อกล่าวโดยสรุปพุทธธรรมจึงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยในภาพรวม คือ ๑) กำหนดพฤติกรรม การกระทำต่างๆ ที่ควรประพฤติ วิธีคิด การมองโลกและชีวิต ๒) เป็นตัวสร้างระเบียบและบรรทัดฐานในสังคม เพราะสร้างความเชื่อ ค่านิยมกฎเกณฑ์ ประเพณี วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ๓) เป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย

^{๔๓}ดูรายละเอียดใน พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ในราชกิจจานุเบกษาที่ ที่ รก.๒๕๕๑/๑๒๕/๓๓ก/๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑.

^{๔๔}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑-๒.

^{๔๕}พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), **พุทธศาสนกับการแนะแนว**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, ๒๕๓๔), หน้า คำนำ.

เป้าหมาย คือ ชีวิตที่สุขสงบด้วยความสันโดษ โดยการปรับตัว และความเรียบง่ายของชีวิต ^{๔๕}) เป็นตัวสร้างให้เกิดสติปัญญา มีความไม่ประมาทในชีวิต รู้กาลเวลา รู้บุคคล รู้สถานที่ ปฏิบัติในสิ่งที่ควรปฏิบัติ เว้นในสิ่งที่ควรเว้น ^{๔๖}

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า พุทธธรรม หมายถึง หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่สอนให้พุทธศาสนิกชนเป็นผู้มีวัฒนธรรมที่ดีงาม รู้จักการดำเนินชีวิตอย่างรู้เท่าทัน และรู้จักทางเสื่อมไม่ควรทำ ในการแก้ไขปัญหาการดื่มสุรา ควรรู้จักหลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหการดื่มสุรา ดังนี้

๒.๓.๑ อบายมุข ๖

อบายมุข ๖ ประการ อันเป็นหนทางเสื่อมแห่งตน ^{๔๗} อบายมุข คือ ทางแห่งความเสื่อม ทางแห่งความพินาศ เหตุย่อยยับแห่งโภคทรัพย์อันเป็นเหตุนำมาซึ่งความหายนะนั้น ^{๔๘} คนที่จมปลักอยู่ในอบายมุขนี้ เป็นฆราวาสพวกที่จมปลัก มีความยากจน มีความเสื่อมสุขภาพอนามัย แล้วก็ยังเบียดเบียนกันอีก เพราะความหลงใหลในสิ่งที่เป็อบายมุข ^{๔๙} ได้แก่ ๑) การหมกมุ่นในการเสพเมินเมาคือสุราและเมรัย อันเป็นเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ซึ่งมีโทษ ๖ ประการ คือ (๑) เสียทรัพย์ทันตาเห็น (๒) ก่อการทะเลาะวิวาท (๓) เป็นบ่อเกิดแห่งโรคภัยต่างๆ (๔) เป็นเหตุเสียชื่อเสียง (๕) เป็นเหตุให้ไม่รู้จักอาย (๖) เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา ^{๕๐} ๒) การหมกมุ่นในการเที่ยวเตร่ตามตรอกซอกซอยในเวลากลางคืน มีโทษ ๖ ประการคือ (๑) ชื่อว่าไม่คุ้มครองไม่รักษาตัวเอง (๒) ชื่อว่าไม่คุ้มครอง ไม่รักษาบุตรภรรยา (๓) ชื่อว่าไม่คุ้มครองทรัพย์สมบัติ (๔) เป็นที่สงสัยของคนอื่นด้วยเหตุต่างๆ เช่นว่าจะเป็นขโมย (๕) มักถูกใส่ร้ายป้ายสีด้วยเรื่องไม่เป็นความจริง (๖) ทำให้เกิดความลำบากมากมายหลายอย่าง ^{๕๑} ๓) การเที่ยวดูมหรสพ มีโทษตามสถานที่ไปเที่ยวทำให้ไม่เป็นอันประกอบอาชีพการงาน มีโทษ ๖ ประการ คือ (๑) มีการรำที่โหนไปทีนั้น (๒) มีการขับร้องที่โหนไปทีนั้น (๓) มีการประโคมที่โหนไปทีนั้น (๔) มีเสภาที่โหนไปทีนั้น (๕) มีการบรรเลงที่โหนไปทีนั้น (๖) มีเถิดเทิงที่โหนไปทีนั้น ^{๕๒} ๔) การหมกมุ่นในการเล่นการพนันอันเป็นเหตุแห่งความประมาท มีโทษ ๖ ประการ คือ (๑) ผู้ชนะยอมก่อเวร (๒) ผู้แพ้ย่อมเสียตายทรัพย์ที่เสียไป (๓) เสียทรัพย์ทันตาเห็น (๔) ถ้อยคำที่เป็นพยานในศาลก็เชื่อถือไม่ได้ (๕) ถูกมิตรอำมาตย์หมิ่นประมาท (๖) ไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วย ^{๕๓} ๕) การหมกมุ่นในการคบคนชั่วเป็นมิตร มีโทษตามลักษณะเพื่อนที่คบด้วยดังคำกล่าวไว้ว่า เข้าฝูงกาเป็นกา เข้าฝูงหงส์เป็นหงส์ มีโทษ ๖ สถาน คือ (๑) เขามักเลงการพนันเป็นเพื่อน (๒) เขามักเลงเจ้าชู้เป็นเพื่อน (๓) เขามักเลงสุราเป็นเพื่อน (๔) เขามักเลงโลกเป็นเพื่อน (๕) เขามักเลงโกง

^{๔๖} มั่นเกียรติ โกศลนริติวงศ์, **พุทธธรรม : ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๑), หน้า ๒๗.

^{๔๗} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๔๗/๒๐๒.

^{๔๘} พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๑๗๖.

^{๔๙} พุทธทาสภิกขุ, **หลักธรรมของผู้ครองเรือน**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, มปป.), หน้า ๗.

^{๕๐} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๔๘/๒๐๒-๒๐๓.

^{๕๑} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๔๙/๒๐๓.

^{๕๒} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๕๐/๒๐๓-๒๐๔.

^{๕๓} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๕๑/๒๐๔.

เป็นเพื่อน (๖) เขามีโจรเป็นเพื่อน^{๕๔} ๖) การหมกมุ่นในความเกียจคร้าน มีโทษตามอาการ ๖ ประการ คือ (๑) มักอ้างว่าหนาวเกินไป แล้วไม่ทำการงาน (๒) มักอ้างว่าร้อนเกินไป แล้วไม่ทำการงาน (๓) มักอ้างว่าเย็นเกินไป แล้วไม่ทำการงาน (๔) มักอ้างว่ายังเข้าอยู่ แล้วไม่ทำการงาน (๕) มักอ้างว่าหิวเกินไป แล้วไม่ทำการงาน (๖) มักอ้างว่ากระหายเกินไป แล้วไม่ทำการงาน เมื่อเขาหาทางผลัดเพี้ยนการงานอยู่อย่างนี้ โภคะที่ยังไม่เกิดก็ไม่เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็นับวันแต่จะหมดสิ้นลงไปเรื่อยๆ^{๕๕}

หลักอบายมุข ๖ คือ การต็มน้ำเมา การเที่ยวกลางคืน การเที่ยวดูมหรสพ การเล่นการพนัน การคบคนชั่วเป็นมิตร และความเกียจคร้านในการทำการงาน หลักทั้ง ๖ ประการนี้เป็นทางออกเบื้องต้นจากปัญหาการต็มสุรดังกล่าวก่อน โดยพิจารณาให้เห็นคุณและโทษของสิ่งเหล่านั้น แม้การเที่ยวกลางคืน การเที่ยวดูมหรสพการเล่นต่างๆ การเล่นการพนัน การคบคนชั่วเป็นมิตร และความเกียจคร้านในการทำงาน จะไม่ใช่ประเด็นที่เกี่ยวกับสุรา แต่เป็นส่วนหนึ่งที่เอื้อให้คนต็มสุราและติดสุราในที่สุด ซึ่งการจะนำหลักธรรมดังกล่าวไปปฏิบัติในเชิงรูปธรรมนั้น ผู้ที่ต็มสุรานั้นเมื่อรู้โทษของสุราดังกล่าวแล้วต้องมีความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ โดยคิดเสมอว่าหนทางดังกล่าวเป็นความเสื่อมที่จะเกิดขึ้นทั้งแก่ตนและแก่บุคคลที่อยู่ร่วมกัน เมื่อสามารถกระทำได้ดังนั้น โรคภัยไข้เจ็บก็จะทุเลาเบาบางลงไป และสามารถหายได้ในที่สุด สำหรับผู้ที่มีผลกระทบไม่มาก โดยสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้ ๑) พิจารณาให้เห็นโทษของการต็มสุรา ที่มีผลกระทบต่อนตนเองอันมีความเสื่อมทรพย์ มีการทะเลาะวิวาท เป็นต้น ๒) พิจารณาให้เห็นโทษของอบายมุขที่เหลืออีก ๕ ประการ ว่ามีส่วนสนับสนุนให้บุคคลเข้าไปพัวพันหรือเกี่ยวข้องกับการต็มสุรอย่างไร ๓) กำหนดระงับใจของตนให้เห็นคุณประโยชน์ของการละเว้นจากอบายมุขทั้ง ๖ ประการนั้น อันมีความเป็นผู้ไม่มีโรคภัย และสังคมยอมรับ เป็นต้น ๔) ตั้งใจสมาทานงดเว้นจากอบายมุขทั้ง ๖ อย่างเด็ดขาด โดยคิดหวังถึงความเจริญของตนและครอบครัวเป็นสำคัญ หากบุคคลสามารถปฏิบัติตนได้ตามวิธีการดังกล่าว ย่อมสามารถที่จะเป็นผู้ทำตนให้ห่างไกลจากการหมกมุ่นในการต็มสุรได้เป็นเบื้องต้น

๒.๓.๒ เบญจศีล

คำว่า “เบญจศีล” (ปัญจ+ศีล, ปัญจะ แปลว่า ๕, ศีล แปลว่า ปกติ) หมายถึง ความประพฤติชอบทางกายและวาจา, การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย, การรักษาปกติตามระเบียบวินัย, ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว, การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียนมี ๕ ข้อดังต่อไปนี้ ๑) ปาณาติปาตา เวรมณี คือ เว้นจากการปลงชีวิต เว้นจากการฆ่าการประทุษร้ายคนและสัตว์ ๒) อทินนาทานา เวรมณี คือ เว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้, เว้นจากการลัก โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน ๓) กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี คือ เว้นจากการประพฤติดินในกาม, เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่หวงแหน ๔) มุสาวาทา เวรมณี คือ เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง ๕) สุราเมรยมชชพมาทญฺฐานา เวรมณี คือ เว้นจากการต็มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท, เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ^{๕๖} ศีล ๕ ข้อนี ในบาลีชั้นเดิมส่วนมากเรียกว่า สิกขาบท ๕ คือ ข้อปฏิบัติในการฝึก ตน บ้าง ธรรม ๕ บ้าง เมื่อปฏิบัติได้ตามนี้ก็ถือว่าเป็นผู้มีศีล คือ

^{๕๔}ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๕๒/๒๐๔-๒๐๕.

^{๕๕}ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๕๓/๒๐๕.

^{๕๖}อง.ปญจก.(บาลี) ๒๒/๑๗๒/๒๒๗

เป็นเบื้องต้นที่จัดว่าเป็นผู้มีศีล(virtuous) ดังนั้น คำว่า “เบญจศีล” ที่มาในพระไตรปิฎก ปรากฏใน คัมภีร์ชั้นอุปทาน และพุทธวงศ์ ต่อมาในสมัยหลัง มีชื่อเรียกเพิ่มขึ้นว่าเป็น นิจศีล คือ ศีลที่คฤหัสถ์ควร รักษาเป็นประจำบ้าง ว่าเป็น มนุษยธรรม (ธรรมของมนุษย์หรือธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์บ้าง)^{๕๗}

๒.๓.๒.๑ องค์ประกอบสำคัญของเบญจศีล

องค์ประกอบของศีล ๕ ในแต่ละข้อ ผู้วิจัย จะขอนำเสนอตั้งแต่ข้อที่ ๑ ไปจนถึงข้อที่ ๕ ตามลำดับแห่งอรรถาธิบายในชั้นอรรถกถาจารย์ ดังต่อไปนี้

๑) องค์ประกอบปาณาติบาต มี ๕ อย่าง คือ (๑) ปาโณ สัตว์มีชีวิต (๒) ปาณสญญิตา รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต (๓) วรกจิตตั้ง มีจิตคิดจะฆ่า (๔) ปโยโค มีความเพียรที่จะฆ่า (๕) เตนมรณัง สัตว์นั้นตายลงด้วยความเพียรนั้น

๒) องค์ประกอบทินนาทาน มี ๕ อย่าง คือ (๑) ปรปริคคหิตัง วัตถุสิ่งของที่มีเจ้าของเก็บรักษาไว้ (๒) ปรปริคคหิตสญญิตา รู้ว่าวัตถุสิ่งนั้นมีเจ้าของเก็บรักษาไว้ (๓) เถยยจิตตั้ง มีจิตคิดจะลัก(๔) ปโยโค ทำความเพียรที่จะลัก (๕) อวหาโร ได้สิ่งของนั้นมาด้วยความเพียรนั้น

๓) องค์ประกอบกาเมสุมิฉฉาจาร มี ๔ อย่าง คือ (๑) อคมนยัตถุ วัตถุที่ไม่ควรเกี่ยวข้อง (๒) ตัสมิท เสวนจิตตั้ง มีจิตคิดจะเสพในวัตถุนั้น (๓) ปโยโค มีความพยายามที่จะเสพ (๔) มัคเคนมคคปฏิปัตนติมีความพอใจในการประกอบมรรคซึ่งกันและกัน

๔) องค์ประกอบมุสาวาท มี ๔ อย่าง คือ (๑) อวัตถวตถุ สิ่งของหรือเรื่องราวที่ไม่จริง (๒) วิสังวาทจิตตา มีจิตคิดมุสา (๓) ปโยโค พยายามมุสาด้วยกายหรือด้วยวาจาตามความประสงค์ของตน (๔) ตทตถวิชานนัง ผู้อื่นมีความเชื่อตามเนื้อความที่มุสา

๕) องค์ประกอบสุราและเมรัย มี ๔ อย่าง คือ (๑) สุราเมรยาโว สิ่งที่เป็นสุราและเมรัย (๒) ปิวิตุกามาตา มีความประสงค์จะดื่ม (๓) ปิวนัง ทำการดื่ม (๔) มัททวัง มีอาการมึนเมา

ส่วนประเด็น ที่ผู้วิจัย สนใจศึกษาค้นคว้า คือ องค์ประกอบของศีลข้อที่ ๕ หรือ องค์ประกอบของสุราและเมรัย มี ๔ ลักษณะ ได้แก่ มีวัตถุหรือสิ่งที่เป็นสุราและเมรัย, มีความประสงค์ที่จะดื่มสุราและเมรัยนั้น, ทำการดื่มหรือเสพ และเกิดอาการมึนเมาเนื่องจากฤทธิ์ของสุราและเมรัยที่ตนเองดื่มหรือเสพไปนั้น

๒.๒.๒.๒ อานิสงค์ของเบญจศีล

เมื่อกล่าวถึงอานิสงค์หรือประโยชน์ที่บุคคลพึงได้รับ หากได้รักษาศีล ๕ ตามแนวทางพระพุทธศาสนาแล้ว โดยภาพรวมทั้งหมดอานิสงค์ของศีล ๕ นั้น มีดังต่อไปนี้ ๑) เป็นผู้มีโอกาสอันมาก ๒) เป็นผู้มีเกียรติในที่ทุกสถาน ๓) จะเข้าไปยังหมู่ชนหรือบริษัทใดๆ ก็ไม่เกรง ไม่หวั่นจิตใจ ๔) ย่อมไม่หลงลืมกระทำการละ (เสียชีวิต) ๕) ย่อมไปสู่สุคติเป็นเบื้องหน้าหากแตกกายทำลายชั้น^{๕๘} ส่วนอานิสงค์เฉพาะศีลข้อที่ ๕ คือ การงดเว้นจากสุราและเมรัยนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสยกย่องสรรเสริญไว้ในจุฬามณีวาทสังคหสูตรที่ ๕ แห่งมัชฌิมนิคาเย อุปริปัญญาสก เล่มที่ ๑๔ ถอดใจความโดยย่อว่า บุคคลผู้

^{๕๗} พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๒๐๗.

^{๕๘} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๑๕/๓๐๕.

ไม่ดื่มน้ำเมาขึ้นเด็ดขาด ไม่มีโอกาสจะกลับมาสู่ความเป็นคนชั่วคนเมาได้อีกแล้ว คนอย่างนี้แหละ นักปราชญ์ต้องการและสรรเสริญ คนที่ไม่ดื่มน้ำเมา สุรา เมรัย หรือเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ ทางพระพุทธศาสนา ถือว่า เป็นบุคคลที่มีมงคลธรรมนำชีวิต และจะได้รับอานิสงส์ ดังนี้ เป็นคนมีสติ มีชื่อเสียง มีคนเคารพยำเกรง, ไม่หลง ไม่มัวเมา ไม่ประมาท ไม่ขาดศีลธรรม, ไม่มีภัย ไม่มีเวร เป็นที่รักใคร่ชอบใจของคนทั่วไป, ไม่เสียทรัพย์ ไม่ก่อการทะเลาะวิวาท ไม่เกิดโรค ไม่ทอนกำลัง และปัญญา ไม่ถูกตำหนิตყเรียน, ได้ที่พึ่งอันประเสริฐ, ได้รับรวมเสปียงมนุษย์ เทวดา พรหม นิพพาน ไว้, ได้อริยทรัพย์ภายใน, ได้สมบัติ ๓ ประการ มีมนุษย์สมบัติเป็นต้น, ได้นามว่า เป็นผู้เข้าถึงแก่นธรรม, และนำตนให้พ้นทุกข์ถึงสุขอันไพบูรณ์^{๕๙}

๒.๓.๓ เบญจธรรม

คำว่า เบญจธรรม หรือ กัลยาณธรรม แปลว่า ธรรมอันงาม^{๖๐} คำว่า ธรรม หมายถึง สภาพที่ทรงหรือดำรงรักษาไว้ ในที่นี้หมายถึงส่วนที่ดี มี ๕ ประการคู่กับศีล ๕ เรียกว่า กัลยาณธรรม จึงมีความหมายว่า ธรรมอันงามเป็นเครื่องบำรุงจิตใจให้งดงาม สร้างอริยาศีลนิสัยที่ดีและปราณีต ศีลเป็นเหตุให้งดเว้นไม่ทำสิ่งที่ป็นโทษ ถ้ามีเพียงศีล ก็มีเพียงการงดเว้นจากโทษ แต่ยังไม่ได้ทำความดีอะไรให้กับตัวเอง ต่อเมื่อมีธรรมอยู่ด้วย จึงจะเป็นเหตุให้ทำความดี เช่น รักษาศีลไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เกิดไปพบคนนอนหลับอยู่บนทางรถไฟ มีรถไฟแล่นมาแต่ไกล ควรจะปลุกหรือบอกเขาได้ แต่ไม่ปลุก จนเขาถูกรถไฟทับตาย อย่างนี้ศีลไม่ขาด เพราะไม่ได้ฆ่าเขา แต่ขาดธรรม คือ เมตตา ต่อเมื่อปลุกให้เขารับหลักออกจากทางรถไฟด้วยเมตตาจิต จึงได้ชื่อว่ามีธรรม กัลยาณธรรม มี ๕ ประการ ได้แก่ ๑. เมตตา กรุณา ๒. สัมมาอาชีวะ ๓. กามสังวร ๔. สัจจะ ๕. สติสัมปชัญญะ^{๖๑}

๑) เมตตา และกรุณา ความรัก ความสงสาร เมตตา ความรัก ความปรารถนาให้เขามีความสุข แม้ไม่ตรัสจิตคิดจะให้สัตว์ทั้งปวงเป็นสุขทั่วหน้า^{๖๒} คนมีจิตใจประกอบด้วยเมตตาคิดเกื้อกูลให้ผู้อื่นมีความสุขนั้น ถึงจะประพตติผิตพลาดต่อกันบ้าง ก็ให้อภัยกันโดยไม่ถือโทษโกรธเคืองกัน เหมือนมารดา บิดา ผู้เปี่ยมด้วยเมตตา ไม่ถือโทษโกรธเคือง หรือพยาบาลในบุตร แต่ถ้าขาดเมตตาต่อกันแล้วก็ตรงกันข้าม เมตตาเป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคนควรให้แก่กันและกัน ตนเกิดมาแต่แรกต้องอาศัยเมตตาของผู้อื่น จึงมีชีวิตยืนยาวมาได้ ขึ้นแรกมารดา บิดาบำรุงเลี้ยงดูและฝึกปรือเรามาก่อน หรือตนกำพร้าขาดมารดาบิดา ก็ยังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านผู้มีเมตตา ตั้งอยู่ในฐานะเป็นมารดาบิดาเช่นนั้นเหมือนกัน ต่อจากนั้นพอเติบโตไปอยู่ในสำนักครูอาจารย์ ท่านคอยดูแลเอาใจใส่สั่งสอนให้รู้วิชาฝึกหัดอริยาศีลและกิริยามารยาทให้เรียบร้อย สอนให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ สิ่งที่เป็นประโยชน์และมีใช้ประโยชน์ ต่อมาถึงวัยที่ต้องประกอบกิจการงาน ก็ยังได้รับเมตตาจิตจากผู้บังคับบัญชาและมิตรสหาย เพื่อนร่วมงานที่ตนมีธุระเกี่ยวข้องอยู่ด้วย ถ้าไม่ได้รับเมตตาจากท่านผู้อื่นมาโดยตลอดไหนเลยจะสามารถตั้งตนอยู่ได้ เมื่อตนเป็นผู้ใหญ่ขึ้นถึงเวลาที่ต้องแสดงเมตตาแก่

^{๕๙} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๒๘๙-๒๙๗/๓๔๙-๓๕๖.

^{๖๐} พิลิฐุ เจริญสุข, เบญจศีล-เบญจธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๓), หน้า ๕๒.

^{๖๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๔๐-๑๔๑.

^{๖๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๗.

ผู้อื่นบ้างก็ควรทำ โลกมนุษย์เป็นอยู่ได้เพราะทุกคนปฏิบัติต่อกันอย่างนี้ กรุณาความสงสารคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ ความห่วงใยเมื่อเห็นผู้อื่นมีทุกข์คิดหาทางช่วยเหลือปลดปล่อยทุกข์ของเขา^{๖๓} คือเมื่อเห็นผู้อื่นได้รับความทุกข์ ก็พลอยห่วงใยสงสารเป็นเหตุให้คิดช่วยปลดปล่อยทุกข์ภัยของกันและกันความมีเมตตากรุณาแก่กันและกัน เป็นธรรมอันงามก็จริงอยู่ แต่จะแสดงออกมาต้องเป็นคนฉลาดและรู้วิธีที่จะแสดงออกจึงจะไม่มีโทษและเป็นประโยชน์ด้วย เหมือนกัน การเดินทางไกลโดยทางเรือพบคนตกน้ำ ตัวเองว่ายน้ำไม่เป็นหรือเป็นคนแต่ไม่แข็งแรงพอที่จะช่วยผู้อื่นในน้ำได้ ถ้าประโดดลงไป ก็คงช่วยเขาไม่ได้ หรือบางทีจะเอาตัวเองไม่รอด หรือเรือเล็กไม่พอจะรับผู้โดยสารขึ้นได้อีกคนหนึ่ง ถ้ารับขึ้นเรือ เรือก็ล่มจะเป็นอันตรายแก่ตนและคนอื่นในลำเรือ อย่างนี้พึงเข้าใจว่า ความสามารถไม่พอจะแสดงเมตตาในลักษณะนี้ต้องรู้จักผ่อนผันช่วยเหลือ ด้วยการเกาะเรือหรือไม่ช่วยนำให้ถึงฝั่ง หรือชวนขวายร้องเรียกให้ผู้อื่นช่วย อีกประการหนึ่ง ถ้าจะแสดงเมตตากรุณาแก่ผู้หนึ่ง แต่ลาลายประโยชน์ของคนทั้งหลาย เช่น เห็นเขาจับผู้ร้ายมา คิดจะช่วยให้ผู้ร้ายรอดพ้นจากอาญาแผ่นดินเข้าแย่งชิงให้หลุดรอดไปอย่างนี้ ถึงทำร้ายให้ปลอดภัยไปได้ชั่วครวญ แต่ก็ได้ชื่อว่าทำผู้ร้ายนั้นให้รอดพ้นกลับไปเบียดเบียนคนทั้งหลายอีก และกิริยาที่เข้าแย่งชิงผู้ร้ายจากเจ้าหน้าที่นั้น ก็เป็นการหมิ่นอาญาแผ่นดิน มีโทษตามกฎหมายอีกชั้นหนึ่ง อย่างนี้ควรเข้าใจว่าเป็นกิจไม่สมควร การแสดงเมตตากรุณา ถ้าบุคคลประกอบให้ถูกที่แล้วย่อมอำนวยผลดีให้เกิดแก่ผู้ประกอบและผู้ได้รับ ในการนำหลักเมตตากรุณามาเป็นเครื่องมือบำบัดภัยจากสุรานั้น พึงตั้งจิตมองให้เห็นผลกระทบที่สังคมจะได้รับจากพิษภัยของสุรา แล้วมองให้เห็นถึงโทษภัยอันจะเกิดเพราะสุรา ยกตัวอย่างเช่น หากประชากรคนหนึ่งดื่มสุราจนติดแล้ว ร่างกายไม่สามารถที่จะทำงานได้ กลายเป็นคนเสียนาคต หากว่าประชากรทั้งประเทศติดสุราแล้ว สังคมจะเป็นอย่างไร สังคมก็จะกลายเป็นสังคมพินาศ วัฒนธรรมอันงามก็พลอยเสื่อมสูญไป ดังนั้น การมีเมตตาให้ความรัก กรุณาให้ความสงสาร คิดถึงผลลัพธ์ที่สังคมจะต้องแบกรับดังกล่าวก็น่าจะมีความต้องการที่จะร่วมกันขจัดปัญหาดังกล่าว วิธีการดังกล่าวนี้คือ (๑) นึกถึงผลกระทบที่สังคมจะได้รับจากปัญหาการดื่มสุราของพลเมือง เช่น การก่ออาชญากรรมต่างๆ เช่น การทะเลาะวิวาท เพราะเมาสุราแล้วเกิดเหตุเสียชีวิต การลักขโมย ช่มชู้แล้วฆ่า เป็นต้น การเสียเงินเพื่อบำบัดรักษาผู้ที่มีโรคภัยอันเกิดจากสุรา และเสียงบประมาณเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาอันเกิดจากการเมาสุราแล้วขับ จนเกิดอุบัติเหตุ (๒) นึกถึงประโยชน์ที่สังคมจะได้รับ หากสามารถทำให้ประชากรไทยงดดื่มเหล้าได้อย่างเด็ดขาด เช่น ความสุขมวลรวมของประเทศดีขึ้น เศรษฐกิจดีขึ้นเพราะประชาชนเมื่อละเลิกจากการดื่มสุราแล้ว ย่อมสามารถมีเงินเก็บสะสมมาก และขยันทำงานมากยิ่งขึ้น (๓) ดำเนินการส่งเสริมให้โอกาส และให้กำลังใจบุคคลที่เคยดื่มสุราในการที่เขาตั้งใจที่จะงดดื่มสุรา โดยชี้แนะให้เห็นประโยชน์และโทษของสุราด้วยความหวังดีต่อเขา

๒) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ คือเว้นจากเลี้ยงชีวิตโดยทางที่ผิด เช่น โกงเขา หลอกหลวง สอพลอ บีบบังคับขู่เข็ญ ค้าคน ค้ายาเสพติด เป็นต้น^{๖๔} คุณธรรมข้อนี้อุดหนุนผู้มีศีลให้สามารถรักษาศีลได้มั่นคง คนมีศีลแต่ยากจนขัดสน และเป็นโจรเป็นขโมย ก็เพราะขาดสัมมาอาชีวะ ถ้ามีสัมมาอาชีวะจะไม่ยากจนจะไม่เป็นขโมย อาชีพเป็นภาระหน้าที่ที่

^{๖๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

^{๖๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓๑.

จำเป็นสำหรับทุกคน เพราะทุกคนต้องกินต้องใช้เครื่องบริโภคที่จำเป็น ได้แก่ ปัจจัย ๔ คือ ผ้านุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และทางประกอบอาชีพที่ชอบนั้น แม้เว้นมิฉฉาชีพแล้วก็ต้องประกอบด้วยกิริยาที่ประพฤตินในการหาเลี้ยงชีพอีก ซึ่งมี ๓ อย่างคือ (๑) ประพฤติเป็นธรรมในหน้าที่การงาน ได้แก่ การทำกิจกรรมอะไรๆ ก็ทำโดยสุจริต ไม่บิดพลิ้วหลีกเลี่ยงงานที่ทำนั้น เพื่อให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี (๒) ประพฤติเป็นธรรมในบุคคล คือ เป็นคนซื่อตรงไม่หลอกลวงเขา เช่น ผู้ขาดของเราตั้งราคาสินค้าไว้แล้ว ผู้ซื้อจะเป็นผู้มีบรรดาศักดิ์หรือสามัญชนก็ตาม ตนก็ขายตามราคาที่ตั้งไว้นั้นเอง ไม่เห็นแก่ได้ เช่น พอเห็นเป็นคนแปลกหน้ามาก็ไม่ฉวยโอกาสขึ้นราคาแก่เขา เช่นนี้ชื่อว่าประพฤติเป็นธรรมในบุคคล (๓) ประพฤติเป็นธรรมในวัตถุ ได้แก่ เมื่อเราเป็นของไม่จริง ก็ไม่หลอกลวงเขาว่าเป็นของจริง ต้องพูดตามที่เป็นจริง เช่น ผู้ขาดของ เมื่อสิ่งใดเป็นของปลอมก็บอกเขาว่าปลอม สิ่งใดเป็นของจริงก็บอกว่าจริง ไม่เอาของปลอมมาลงเขาว่าเป็นของจริง เช่นนี้ ชื่อว่าประพฤติเป็นธรรมสนัตถุผู้ที่จะเลือกหาการงานควรเว้นการงานที่มีโทษเสีย แม้จะทำให้ได้ทรัพย์มากก็ตาม ทรัพย์ที่เกิดจากการงานที่มีโทษ ไม่ทำให้เกิดประโยชน์ได้เต็มที่ การงานที่ต้องเสี่ยงโชค เช่น การพนัน ก็ไม่ควรจะเลือกเอา เพราะถ้าพลาดทำก็มีแต่ความสูญเสีย ถ้าได้ทรัพย์ก็ไม่ถาวรเพราะคนประกอบการงานควรมีอุตสาหะ อย่าท้อถอย จงดูเยี่ยงแมลงผึ้งบินหาเกสรดอกไม้ นำมาที่ละน้อยๆ ยังสามารถทำน้ำผึ้ง เลี้ยงตัวและลูกน้อยได้ตลอดฤดูหนาวที่กันดาร ดอกไม้ เมื่อเขาหมั่นทำการงาน ได้ทรัพย์มาจับจ่ายเลี้ยงตนและครอบครัวบ้าง เก็บไว้เพื่อเหตุการณ์ในวันข้างหน้าบ้าง ถึงแม้มากแต่เพียงคราวละน้อยๆ ก็พอจะทำตนให้มีความสุขได้ แลไม่ประกอบทุจริต เพราะความเลียงชีพเข้าบิบบันเป็น การรักษาศีลให้บริสุทธิ์

หลักเบญจธรรมข้อสัมมาอาชีพะ คือ การเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ เป็นหลักธรรมอีกข้อหนึ่งที่ส่งเสริมให้คนเลิกดื่มสุราไม่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม ดังผลการศึกษาในเรื่องผลกระทบที่ผ่านมาทำให้รู้ว่าสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้คนดื่มสุรา คือความเครียดจากการงาน เพราะการงานบางอย่างไม่เอื้อต่อสภาวะของบุคคลนั้นๆ ทำให้เขาทำงานไปวันๆ และบางครั้งงานที่หาเงินง่ายคืองานประเภททุจริต ทำให้บางคนต้องเข้าไปสู่วังวนอาชญากรรมโดยไม่ได้ตั้งใจ และเมื่อเหตุดังกล่าวก่อให้เกิดความเครียดจึงต้องหาทางออกด้วยการดื่มสุรา ดังนั้น การที่รัฐบาลนโยบายสร้างงานสร้างรายได้ในทางสุจริตแก่ประชาชน จึงเป็นโครงการที่ดี เพราะการจะให้คนดื่มสุรานั้น ต้องหางานที่เป็นรายได้เสริมให้กับเขาด้วย เช่น หลวงปู่บุญรอด อภิบุญโญ ดำเนินการส่งเสริมอาชีพต่างๆ แก่ชุมชนบ้านไทรทอง เช่น แปลงทดลองทางการเกษตร ทำอิฐบล็อกเพื่องานทางฝีมือเสริมรายได้^{๖๕} และผู้ใหญ่อยู่ถ่วงศ์ หาดทรายการ ผู้ใหญ่บ้านบ้านนาคำไฮ จังหวัดสกลนคร ที่ส่งเสริมอาชีพในเชิงพัฒนาทั้งการทำนา ทำสวน พริก ปลูกถั่วลิสง โดยลดสารเคมี และมีโครงการให้เด็กๆ ทั้งหมู่บ้านมาเรียนนวดแผนโบราณ^{๖๖}

๓) กามสังวร ความสำรวมในกาม กามสังวร คือ ความสำรวมในกาม การรู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามารมณ์ ไม่ให้หลงใหลหมกมุ่นในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส^{๖๗} ให้ประพฤตินในทางที่ชอบ เมื่อเป็นเยาวชนก็ให้ระวังควบคุมใจและกายไม่ให้ออกนอกกลุ่มนอกทาง เว้นความ

^{๖๕} เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา, หมู่บ้านปลอดเหล้า, หน้า ๒๕.

^{๖๖} “นาคำไฮ หมู่บ้านกลับใจ ล้มกองทุนเหล้า”, จดหมายข่าวเครือข่ายองค์กรงดเหล้า, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒๙ มิถุนายน-สิงหาคม พงศ.๒๕๕๐, หน้า ๑๔.

^{๖๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๑๓.

ระมัดระวัง ไม่ประพฤติดังคนมักมากในกาม แสดงถึงความบริสุทธิ์ผ่องใสของชายหญิงให้กระจ่างแจ่มใส คุณธรรมข้อนี้ จำแนกตามเพศของบุคคลเป็น ๒ คือ (๑) สถารสันโดษ ความยินดีเฉพาะภรรยาของตน เป็นคุณธรรมสำหรับระดับผู้ชาย (๒) ปติวัตร ความจงรักภักดีต่อสามีของตน เป็นคุณธรรมสำหรับระดับผู้หญิง (๑) สถารสันโดษ ความยินดีเฉพาะภรรยาของตน^{๖๘} ไม่ผูกสมักรักใคร่กับหญิงอื่น ช่วยกันเลี้ยงชีพไม่ละทิ้งกัน เลี้ยงดูกันเช่นนี้ได้ชื่อว่ายินดีเฉพาะภรรยาของตนอย่างอุกฤษฏ์ (เคร่งครัด) ผู้ที่ไม่สันโดษด้วยภรรยาของตน เทียวหญิงโสเภณี ไม่เป็นกามสุมิจฉาจารแต่ก็ยอมให้โทษแก่ตน ๓ สถาน คือ (๑) ต้องเสียทรัพย์เป็นค่าบำเรอแก่หญิงนั้นทุกคราวไป (๒) ย่อมเป็นบ่อเกิดของโรคร้ายต่างๆ เช่น โรคเอดส์ (๓) ย่อมเป็นผู้ใกล้ชิดต่ออันตราย เพราะหญิงแพศยา ย่อมสมักรักใคร่อยู่กับชายหลายคน ทำให้เกิดการหึงหวงกันขึ้น เป็นเหตุให้ก่อการทะเลาะวิวาททำอันตรายแก่กันได้ (๒) ปติวัตร คือ ความจงรักในสามี ความซื่อสัตย์และภักดีต่อสามี^{๖๙} และผูกสมักรักใคร่กับสามีของตนเท่านั้น ไม่ควรมีใจไปคิดผูกพันกับชายที่ไม่ใช่สามีตน แม้สามีเสียชีวิตไปแล้ว ตนเองก็มีสิทธิ์ที่จะมีสามีใหม่ได้ แต่ยังมีความรักใคร่นับถือในสามีผู้ซึ่งเสียชีวิตไปแล้ว หญิงบางพวกเป็นผู้มักมากในกามหรือเห็นผิดเป็นชอบ ย่อมทำตัวเป็นหญิงแพศยานับว่าเป็นที่บัดสีแก่เพื่อนฝูงและผู้ได้พบเห็นเป็นอย่างยิ่ง คล้ายกับว่าหมดหนทางประกอบอาชีพอย่างอื่นแล้ว หญิงที่ประพฤติอย่างนี้ย่อมขาดจากสมาคมด้วยสตรีมีได้ออกหน้าออกตา แม้เข้าสมาคม ณ ที่ใดๆ ต้องปลีกตัวอยู่เอกเทศหนึ่งต่างหาก เท่ากับว่าเป็นผู้อภัพ ดังนั้น ควรชวนขวยหาเลี้ยงชีพในทางอื่นที่สุจริตจนสุดกำลังความสามารถ ยิ่งดีกว่าที่จะยอมตนเป็นหญิงแพศยาเช่นนั้น ความสำรวมในกามส่องความประพฤติดีงามของชายหญิงผู้มีศีลยิ่งขึ้น หลักเบญจธรรมข้อกามสังวร ความสำรวมในกาม เป็นธรรมที่ช่วยจรรโลงครอบครัวไว้ได้ และเป็นธรรมที่ไม่ให้คนไปเกี่ยวข้องกับสุราอันจะนำพาปัญหาให้ครอบครัวจะเห็นได้ว่า สิ่งใดก็ตามหากมีสองมักมีปัญหาน้อย แต่ถ้ามีมากกว่านั้นก็จะมีปัญหามากตามมา เช่นชีวิตครอบครัว หากสามีภรรยาอยู่กันสองคน ก็เพราะอยู่ด้วยความรัก มักมีแต่ความอบอุ่น แต่เมื่อมีบุคคลที่ ๓ ขึ้นมา ซึ่งมักจะถูกตีตราว่าเป็นชู้ แม้จะเป็นไปในเชิงชู้ทางกาย หรือความคะนองทางวาจา ยังเป็นเหตุให้ครอบครัวแตกร้าง ดังจะเห็นได้จากข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ที่ฆ่ากันตายเพราะความหึงหวง ซึ่งการจะก่อคดีได้ก็มาจากสุราเป็นตัวกระตุ้นให้คนขาดความยังคิดดังนั้น การที่นำหลักพุทธธรรมดังกล่าวมาใช้แก้ปัญหาสังคมไทย ก็เป็นเครื่องช่วยประสานความรักระหว่างสังคมเล็กๆ อันเป็นหน่วยแรกของสังคมไทยให้เหนียวแน่น แล้วสามีหรือภรรยาก็จะไม่หาทางออกจากปัญหาเรื่องความหึงหวงด้วยสุรา

๔) สัจจะ ความซื่อสัตย์ ความจริงใจได้แก่ความซื่อสัตย์ จริตวาจา ได้แก่ พูดจริง และจริงการ ได้แก่ ทำจริง^{๗๐} คนที่มีความจริง จะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ตาม ย่อมเป็นคนซื่อตรงต่อมิตรสหาย จงรักภักดีในเจ้านายของตน มีความกตัญญูทักท้วงในที่อันผู้มีพระคุณ มีความเที่ยงธรรม รู้จักรับผิดชอบชั่วดี และว่าไปตามผิดตามถูกในบุคคลในเรื่องทั่วไป กล่าวโดยลักษณะเฉพาะก็เป็นคนที่มีวาจาสัตย์เป็นที่เชื่อถือได้ ความประพฤติเป็นคนตรงมีลักษณะ ๔ ประการคือ (๑) ความเที่ยงธรรม

^{๖๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๗ - ๒๗๘.

^{๖๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๘.

^{๗๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑๘.

คือ ความประพฤติเป็นธรรมในกิจการอันเป็นที่หน้าที่ของตน ไม่ทำภารกิจให้ผิดพลาดด้วยอำนาจอคติ ๔ ประการ คือ ฉันทาคติ ความชอบพอกัน โทสาคติ ความเกลียดชัง โมหาคติ ความหลงไม่รู้จักจริง ภายาคติ ความกลัว^{๗๑} พึงเห็นตัวอย่างในผู้พิพากษา ผู้วินิจฉัยอรรถคดี ต้องเป็นผู้มีความยุติธรรมเป็นหลัก ไม่ถืออคติ ๔ เป็นเหตุทำลายความยุติธรรม ต้องพิจารณาวินิจฉัยด้วยเหตุผลเช่นนี้ ชื่อว่า ผู้มีความเที่ยงธรรม (๒) ความซื่อตรง คือ ความเป็นผู้ประพฤติซื่อตรงต่อมิตร ไม่คิดร้ายต่อมิตรนั้น ควรละเว้นจากโทษ ๔ สถาน คือ ปอกลอกเพื่อน เจรจาปราศรัยไม่สงเคราะห์จริง ประจบสอพลอ ชักชวนในทางเสื่อมเสีย^{๗๒} และพึงประกอบด้วยคุณสมบัติ ๔ สถาน คือ อุปการะเกื้อหนุนมิตร ร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วย คอยตักเตือนให้สติแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีความรักใคร่กันจริง^{๗๓} (๓) สวามิภักดิ์ คือ ความจงรักภักดีในเจ้านายของตน เมื่อยอมยกบุคคลใดให้เป็นเจ้านายของตนแล้ว ก็ประพฤติซื่อสัตย์สุจริต จงรักภักดีในบุคคลนั้น แม้ชีวิตที่ยอมสละแทนได้ ถึงจะทำกิจการอะไรก็ตามโดยสุจริต เพื่อประโยชน์แก่เจ้านายของตนมีความสวามิภักดีในเจ้านายของตน (๔) ความกตัญญู หมายความว่า การรู้จักระลึกนึกถึงในอุปการคุณ หรือบุญคุณที่ได้รับจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และหมายรวมเอาถึงจากสิ่งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิตอื่นๆ ที่อยู่ในฐานะมีคุณแก่ตนจะมากจะน้อยก็ตาม แล้วหาโอกาสตอบแทนอุปการคุณนั้น ท่านสอนไม่ให้ละเลยโดยเด็ดขาด แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตาม ในบาลีบางแห่งถึงกับบอกว่า “บุรุษพึงพักอยู่ในเรือนของบุคคลใดตลอดราตรีหนึ่ง หรือพึงได้ข้าวน้ำในทีใด ไม่ควรคิดชั่วต่อบุคคลนั้นแม้ด้วยใจ”^{๗๔} เพราะการทำเช่นนั้น เท่ากับเป็นการขัดกับหลัก “กตัญญู” ซึ่งท่านบอกว่าเป็นเรื่องที่ “น่าติเตียนคนที่ไม่รู้คุณค่าที่เขาทำแล้ว ผู้ไม่ทำคุณให้ใคร และผู้ไม่ทำตอบแทนคุณที่เขาทำก่อน ความกตัญญูไม่มีในคนใด การคบคนนั้นย่อมไร้ประโยชน์”^{๗๕} หลักเบญจธรรมข้อสี่จะนี้เป็น การส่งเสริมความตั้งใจจริงในการกระทำการหักห้ามใจจากสุรา จะเห็นได้จากโครงการงดเหล้าแต่ละโครงการที่คณะสงฆ์กระทำอยู่นอกจากการให้ผู้เข้าร่วมโครงการตั้งสัจจะว่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับสุรายาเสพติดทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการดื่ม การเสพ การค้าขาย เป็นต้น ยังมีการตั้งกลุ่มสัจจะอมทรัพย์ขึ้นด้วยหวังที่จะส่งเสริมให้คนที่มิสัจจะจะไม่เกี่ยวข้องกับสุรา ยาเสพติด มีทุนทำกิน และมีงานทำ^{๗๖}

๕) สติสัมปชัญญะ ความระลึกได้ ความรู้ตัว^{๗๗} ความมีสติรอบคอบ คือ ความมีสติตรวจตราไม่เลินเล่อ ตรงกันข้ามกับความประมาท สติคือความระลึกนึกคิดได้ประกอบกับสัมปชัญญะ ความรู้ตัว สติต้องมีสัมปชัญญะกำกับอยู่ด้วยเสมอ จึงเป็นสติที่ถูกต้อง ความมีสติที่ถูกต้อง ความมีสติรอบคอบไม่เลินเล่อรู้จักประมาณในอาหารที่จะพึงบริโภค อาหารโดยปรกติมีประโยชน์สำหรับบำรุงร่างกายและซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ แต่ถ้าบริโภคมากเกินไปเกินประมาณหรือบริโภคอาหารที่บูดเน่า ย่อมให้โทษแก่ร่างกายได้ หรือบริโภคน้อยเกินไปไม่พอแก่ความต้องการของร่างกาย ความไม่เลินเล่อในการทำงาน คือ ไม่ทอดทิ้งธุระเอาใจใส่หมั่นตรวจสอบประกอบให้ชอบแก่กาลเทศะไม่ปล่อยให้การทำงานค้างค้ำ

^{๗๑} อัง.จตุกก. (บาลี) ๒๑/๑๗/๒๓.

^{๗๒} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๕๔/๒๐๗.

^{๗๓} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๐/๒๐๙.

^{๗๔} พุ.เปต.อ. (บาลี) ๒/๒/๒๓๖.

^{๗๕} พุ.ชา.ทุก.อ. (บาลี) ๓/๔/๔๒๙.

^{๗๖} เครื่องช่วยพระสงฆ์พัฒนา, หมู่บ้านปลอดเหล้า, หน้า ๔๙.

^{๗๗} อัง.ทุก. (ไทย) ๒๐/๑๘๐/๑๒๙.

เช่น ทำนา ทำสวนก็ให้ทันฤดูกาล ขายของก็ต้องรู้จักคราว ทำราชการก็ต้องเข้าใจวิธีดำเนินและรักษาระเบียบรู้จักกาลเทศะ ไม่เลินเล่อเช่นนี้ จึงจะประกอบการทำงานให้มีผลพวง มีสัมปชัญญะในการประพฤติ ความรอบคอบรู้จักระวัง ตรีตรองให้เห็นเหตุผลเสียก่อนว่าจะมีคุณหรือโทษ มีประโยชน์หรือไม่ ควรทำหรือไม่ ควรพูดหรือไม่ เมื่อทราบว่ามีคุณประโยชน์แล้วจึงทำและพูด

กัลยาณธรรมทั้ง ๕ ประการนี้ เป็นธรรมที่ส่งเสริมให้หรือสนับสนุนให้สังคมได้คนที่มีคุณภาพ ไม่เป็นคนไร้สมรรถภาพที่คลุกคลีอยู่กับสิ่งเสพติดให้โทษ โดยเฉพาะสุรา ซึ่งธรรมทั้ง ๕ คือ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ เป็นหลักพุทธธรรมที่สามารถประสานสังคมระดับเล็กจนถึงสังคมระดับใหญ่ เป็นการล้อมรั้วให้แก่ประชากร สิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญนั้นคือ การสร้างคนให้มีความรักความเมตตาต่อกัน สนับสนุนอาชีพการงานที่สุจริต ส่งเสริมความรักในครอบครัว มีความจริงใจต่อกันและกัน และใช้สติสัมปชัญญะในการควบคุมตนทั้งในการทำงาน และการดำรงชีวิตอยู่ เมื่อมีหลักธรรมดังกล่าวอยู่แล้ว ย่อมสามารถสกัดวงจรของสุราได้

๒.๓.๔ ธรรมคัมภีร์ครองโลก (หิริ โอตตัปปะ)

ธรรมคัมภีร์ครองโลก ธรรม ๒ ประการ^{๗๘} ได้แก่ ๑) หิริ แปลว่า ความละอายแก่ใจ ความละอายต่อบาป หิริ หมายถึงความละอายใจตัวเองต่อการทำความชั่วความผิด ต่อการประพฤติทุจริตทั้งหลายและความละอายใจตัวเองที่จะละเว้นไม่ทำความดี ซึ่งควรจะทำให้เกิดมีในตน เช่น บิดามารดา มีความละอายใจที่จะไม่ดูแลบุตรของตน เช่นนี้เรียกว่ามีหิริ หิริ เกิดขึ้นได้ด้วยการคิดถึง การศึกษา ฐานะ ยศศักดิ์ ชาติตระกูลของตน คิดถึงความเสียกายที่จะเกิดขึ้น รวมกับความกลัวกลัวของจิตใจที่จะไม่ทำชั่วเช่นนั้น หิริ เป็นธรรมรักษาคัมภีร์ครองโลก ทำให้โลกเกิดสันติ ทำให้คนเราอยู่กันอย่างสงบสุข เพราะคนที่มีหิริจะเกลียดความชั่ว และละอายที่จะทำความชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลังทำให้ไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่โลกและสรรพสัตว์ทั้งปวง ๒) โอตตัปปะ แปลว่า ความเกรงกลัว หมายถึงความสะดุ้งกลัวต่อผลของความชั่ว ต่อผลของความทุจริตที่ทำไว้ โอตตัปปะ เป็นอาการของจิตที่หวั่นไหวเมื่อจะทำความชั่ว เพราะกลัวความผิดที่จะตามให้ผลในภายหลัง เกิดขึ้นได้เพราะคิดถึงโทษหรือความทุกข์ที่จะเกิดขึ้นจากการทำชั่ว จากการประพฤติทุจริตของตน เช่น ตัวเองจะต้องเดือดร้อนเกิดความเสียหาย เสียทรัพย์สินเงินทอง เสียชื่อเสียง หรือถูกคนอื่นตำหนิติเตียน ถูกสังคมรังเกียจ เป็นต้น โอตตัปปะ เป็นธรรมคัมภีร์ครองโลกคู่กับหิริ เพราะคนที่มีโอตตัปปะย่อมกลัวที่จำทำความผิด ทำให้งดเว้นจากการประพฤติต่างๆ ได้ อันเป็นเหตุให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข เกิดสันติภาพขึ้น

๒.๓.๕ ขรवासธรรม

ขรवासธรรม คือ ธรรมที่เป็นเครื่องมือให้บุคคลดำรงชีวิตอยู่ในเพศของปกติชนได้อย่างราบรื่น โดยไม่ทำตัวให้เป็นภัยต่อสังคม และยังเป็นเครื่องขลิบใจระหว่งบุคคลภายในครอบครัวให้อยู่กันอย่างมีความสุขได้ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งจะช่วยส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตครอบครัวดีขึ้น มี ๔ ประการ คือ ๑) สัจจะ ความซื่อสัตย์ ๒) ทมะ ความข่มใจ ๓) ขันติ ความอดทน ๔) จาคะ ความเสียสละ^{๗๙} (๑) สัจจะ ความซื่อสัตย์ หมายถึง การรักษาความสัตย์สุจริต ไม่คิดคดทรยศ หักหลัง ตั้งอยู่บนความซื่อสัตย์ต่อกันและมีความจริงใจต่อกัน ไม่มีความลับระหว่งสามีภรรยา ก่อนชีวิตแต่งงานอยู่

^{๗๘} อย.พ.ก.๒๐/๒๕๕/๖๕๕; พ.อ.ด. ๒๕/๒๒๐/๒๕๗.

^{๗๙} ส.ส.(ไทย) ๑๕/๒๕๖/๓๕๔.

ด้วยกัน มีความจริงใจต่อกันอย่างไร พึงหันหน้าเข้าหากันแสดงความคิดเห็นต่อกันด้วยเหตุด้วยผล ไม่คิดนอกใจไปมีหญิงคนอื่นประพฤตินอกใจรยธาตน (๒) ทมะ รู้จักข่มใจตนเอง หมายความว่า การรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนไม่ให้เกิดความหมั่นโหม เป็นเหตุให้แสดงกิริยาหรือวาจาอันไม่สมควรออกมา ในขณะที่ประสบเหตุการณ์น่าหวาดหวั่นต่างๆ รู้จักห้ามใจไม่ให้หลงไปในอารมณ์ใฝ่ต่ำ ไม่คิดที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสุรา โดยคิดถึงครอบครัวเป็นสำคัญ (๓) ขันติ ความอดทนอดกลั้น จัดเป็นอดทนต่อความลำบากตรากตรำ อดทนต่อความเจ็บช้ำน้ำใจเมื่อถูกย่ำยีหรือถูกบิราษจากบุคคลอื่น โดยสามารถควบคุมอารมณ์ของตนให้มีสติยั้งคิดได้ มีความบากบั่นพยายามต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ เพื่ออนาคตของลูก (๔) จาคะ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การสละเวลา เงินทอง สิ่งของและความสุขของตนเพื่อผู้อื่นมีความสุขและพ้นทุกข์ได้นั้น เป็นการทำให้ครอบครัว ใช้เวลาที่เสียไปเพื่อการดีมีสุรามาเป็นเวลาที่ควรอยู่กับครอบครัว ปันเวลาในการอบรมสั่งสอนลูก ให้ความรู้สึกที่ดีต่อภรรยาและลูก ทำให้ครอบครัวไม่ว่างเหว สามารถลดช่องว่างระหว่างคนในครอบครัวได้^{๘๐} ในครอบครัวพ่อถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ที่จะชักนำลูกๆ ในการพัฒนาจิตใจ มีจิตใจดี มีคุณธรรม จริยธรรมสูง มีความเสียสละให้ความรัก ความยกย่องซึ่งกันและกัน ให้เกียรติและศรัทธาซึ่งกันและกัน มีพฤติกรรมที่แสดงต่อกันด้วยความรัก ไม่ใช่ใช้อารมณ์ในการตัดสินปัญหา ควรเป็นผู้มีเหตุผล เข้าใจปัญหา รับสภาพความจริง และหาวิธีแก้ปัญหา แก้ข้อขัดแย้งในครอบครัวให้ได้ถ้ามีปัญหา แต่ควรจะไม่ใช้ปัญหาเลยดียิ่งดี

คุณธรรมทั้ง ๔ ประการนี้ เป็นเสมือนกาวที่ช่วยประสานความเป็นครอบครัวให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยพ่อซึ่งเป็นผู้นำครอบครัวนั้น ต้องมีความตั้งใจจริง มีความอดทน อดกลั้น และสละคราบน้ำใจแห่งความเม่อออกไป โดยคิดถึงประโยชน์อันจะเกิดมีแก่ครอบครัว ทั้งความเป็นอยู่ในปัจจุบัน และอนาคตของลูกๆ นั้นเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยทำให้สุขภาพจิตและสุขภาพกายของบุคคลในครอบครัวมีความสุข เป็นครอบครัวที่อบอุ่นได้

๒.๔ พุทธวิธีในการแก้ปัญหาการดื่มสุรา

การดื่มสุรามีมาแล้วตั้งแต่ก่อนสมัยพุทธกาลดังได้กล่าวถึงความเป็นมาของการดื่มสุรามาแล้ว ในสมัยพุทธกาลเองก็มีปัญหาในเรื่องของการดื่มสุรา ซึ่งพระภิกษุที่เป็นต้นเหตุแห่งการดื่มสุราและเป็นให้พระพุทธรเจ้าตรัสพุทธวิธีในการแก้ปัญหาการดื่มสุราก็คือพระศาสดาๆ นี้ท่านเป็นผู้มีฤทธิ์มากสามารถปราบนาครที่ฤทธิ์เดชมากได้ เมื่อท่านพระศาสดาปราบนาครได้แล้ว อุบาสกอุบาสิกาชาวเมืองโกสัมพีต่างก็พากันดีใจ ที่พระศาสดาสามารถปราบพระยานาครที่มารบกวนชาวเมืองโกสัมพีได้ชาวเมืองเกิดความดีใจจึงเข้าไปปรึกษากับพระกลุ่มฉัพพัคคีย์เพื่อทำสักการะตอบแทนคุณ ท่านพระฉัพพัคคีย์จึงแนะนำให้ชาวเมืองนำสุราที่หมักจนเกิดเป็นน้ำสีแดงเหมือนสีเท่านกพิราบ แล้วนำมาให้พระศาสดาดื่มจะเป็นมหามงคลอย่างยิ่ง ชาวเมืองเหล่านั้นเชื่อตามจึงได้นำมาถวายท่าน เมื่อพระศาสดาดื่มตั้งแต่บ้านหลังแรกจนถึงบ้านหลังสุดท้ายก็เกิดความเมามายได้สติจนล้ม พุบลงที่หน้าประตูเมือง พระพุทธรเจ้าจึงให้พระอานนท์นำเข้ามาในวัด แม้ภิกษุทั้งหลายจะวาง ท่านให้หันศีรษะไปทางพระพุทธรเจ้าท่านกลับนอนหันเท้าไปทางพระพุทธรเจ้าซึ่งถือว่าเป็นการไม่เคารพ พระพุทธรเจ้าจึงตรัสว่า เมื่อก่อนพระศาสดามีความเคารพในเราแต่เมื่อดื่มน้ำเมาแล้วก็ไม่มีความเคารพ เมื่อ

^{๘๐} ปิ่น มุฑกันต์, พันเอก, แนวการสอนธรรมตามหลักสูตรนักธรรมตรี, พิมพ์ครั้งที่๒, (กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์, ๒๕๑๔), หน้า ๔๕๘-๔๖๕.

อนท่านมีฤทธิ์สามารถปราบพระยานาคได้ แต่ตอนนี้แม้จะปราบงูกินปลา ก็ไม่ได้ เพราะแม้สังขารของตัวเองก็ยังเอาไม่รอด พระผู้มีพระภาครับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ก็ก่อนนี้สาณะเคยมีความเคียดพยาเกรงตถาคตมิใช่หรือ” ภิกษุทูลรับว่า “อย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า”...พระผู้มีพระภาคตรัสถามว่า “น้ำที่ดื่มเข้าไปแล้วทำให้ความจำได้หมายรู้วิปริตนั้น ควรจะดื่มหรือ” ภิกษุทั้งหลายทูลว่า “ไม่ควรดื่มเลย พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลายการกระทำของสาณะนั้นไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ...” พระองค์จึงบัญญัติสิกขาบทว่า “ภิกษุต้องอาบัติปาจิตตีย์เพราะดื่มสุราและเมรัย”^{๘๑} จากข้อมูลที่กำลังนำมาแสดงให้เห็นว่าการดื่มสุราเริ่มมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลหรือก่อนสมัยพุทธกาล และการดื่มสุรานั้นเป็นเหตุแห่งความเสื่อม จากเหตุการณ์ดังกล่าวมาจะเห็นพุทธวิธีในการแก้ปัญหาการดื่มสุราของพระพุทธเจ้า จากกรณีของพระสาณะพระพุทธเจ้าจะตรัสถามหาความจริงว่าเรื่องเป็นอย่างไร เมื่อได้ทราบความจริงแล้ว พระองค์จะกล่าวถึงโทษของการดื่มสุราเพื่อให้ภิกษุเห็นคล้อยตามหรือตระหนักถึงโทษของการดื่มสุรา ว่าการดื่มสุรานั้นทำให้ขาดสติไม่เคียดพยาเกรงแม้พระตถาคตซึ่งตนเคยเคียดพยาเกรง เมื่อยังไม่เมาสุรายังไม่ขาดสติเคยปราบนาครที่ฤทธิ์เดชมากได้ แต่เมื่อเมาสุราขาดสติแล้ว แม้แต่น้ำตนเองยังไม่สามารถเอาชนะได้เลย เมื่อตรัสให้ภิกษุได้เห็นโทษของการดื่มสุราแล้ว พระองค์จึงทรงบัญญัติสิกขาบทสำหรับลงไปอีกชั้นหนึ่ง ว่าถ้าภิกษุรูปใดดื่มสุราเมรัย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ การบัญญัติสิกขาบทก็เหมือนกับสมัยปัจจุบันที่ออกเป็นกฎหมาย พุทธวิธีในการแก้ปัญหาการดื่มสุราของพระพุทธเจ้าจึงมีอยู่สองวิธีคือ การตรัสถึงโทษของสุราเป็นการชี้แจงแสดงเหตุผลถึงพิษภัยของการดื่มสุรา และการบัญญัติสิกขาบทเป็นการแสดงให้เห็นว่าการดื่มสุรานั้นมีโทษทั้งแก่ตนเองและมีโทษในทางผิดข้อบัญญัติหรือที่เรียกว่าผิดวินัยที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้

๒.๕ กระบวนการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการแก้ปัญหาการดื่มสุรา ปัญหาการดื่มสุรามีผลกระทบต่องานปฏิบัติ และต่อสังคม ซึ่งหลายฝ่ายต่างก็มุ่งหวังที่จะขจัดปัญหาดังกล่าวให้หมดไป โดยทุกภาคส่วนต่างรณรงค์ให้ประชาชนเห็นประโยชน์จากการงดดื่มสุรา และหาแนวทางหรือกลยุทธ์ที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวในเชิงรุกมากยิ่งขึ้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นแนวทางหรือ กระบวนการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการแก้ปัญหาการดื่มสุราเพื่อหาทางออกจากปัญหาดังกล่าวในเชิงรูปธรรมต่อไป โดยตั้งเป็นแนวทางการแก้ปัญหา หรือกระบวนการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ ๓ ประเด็นด้วยกันคือ

๒.๕.๑ การแก้ปัญหาส่วนบุคคล

การดื่มสุรานั้นมีผลกระทบอย่างมากต่อผู้ดื่มเอง ครอบครัว ชุมชน และระดับประเทศในประเด็นที่กระทบต่อผู้ดื่มนั้น ในทางพระพุทธศาสนาได้วางหลักการที่จะยุติปัญหาดังกล่าวได้โดยนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ ผู้วิจัยให้นำนักพุทธธรรมที่ถือว่าเป็นบทพื้นฐานของชีวิตที่สามารถลดระดับปัญหา และนำไปเป็นทางออกจากปัญหาการดื่มสุราของปัจเจกบุคคลให้เป็นบุคคลต้นแบบได้ หลักพุทธธรรม ๓ ประการนี้ คือ (๑) อบายมุข ๖ (๒) เบญจศีล (๓) สติสัมปชัญญะ หลักอบายมุข ๖ คือ การดื่มน้ำเมา การเที่ยวกลางคืน การเที่ยวดูมหรสพ การเล่นเกมพนัน การคบคนชั่วเป็นมิตร และความเกียจคร้านในการทำงาน หลักทั้ง ๖ ประการนี้เป็นทางออก

^{๘๑} วิ.ม.(ไทย) ๒/๓๒๖/๔๖๒- ๔๖๕.

เบื้องต้นจากปัญหาการดื่มสุราดังกล่าว โดยพิจารณาให้เห็นคุณและโทษของสิ่งเหล่านั้น แม้การเที่ยวกลางคืน การเที่ยวชมหรสพการละเล่นต่างๆ การเล่นการพนัน การคบคนชั่วเป็นมิตร และความเกียจคร้านในการทำงานจะไม่ใช้ประเด็นเกี่ยวกับสุรา แต่เป็นส่วนหนึ่งที่เอื้อให้คนดื่มสุรา และติดสุราในที่สุด ซึ่งการจะนำหลักธรรมดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ให้เป็นรูปธรรมนั้น ผู้ที่ดื่มสุราเอง เมื่อรู้โทษของสุราดังกล่าวแล้วต้องมีความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ โดยคิดเสมอว่าหนทางดังกล่าวเป็นทางแห่งความเสื่อมที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและบุคคลที่อยู่ร่วมกัน เมื่อสามารถกระทำได้นั้น โรคภัยไข้เจ็บก็จะทุเลาเบาบางลงไปและสามารถหายได้ในที่สุดสำหรับผู้ที่มีผลกระทบไม่มากโดยสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้ ๑) พิจารณา ให้เห็นโทษของการดื่มสุรา ที่มีผลกระทบต่ตนเองอันมีความเสื่อมทรัพย์ มีการทะเลาะวิวาท เป็นต้น ๒) พิจารณาให้เห็นโทษของอบายมุขที่เหลืออีก ๕ ประการ ว่ามีส่วนสนับสนุนให้บุคคลเข้าไปพัวพันหรือเกี่ยวข้องกับสุราอย่างไร ๓) กำหนดระงับใจของตนให้เห็นคุณประโยชน์ของการละเว้นจากอบายมุขทั้ง ๖ ประการนั้น อันมีความเป็นผู้ไม่มีโรคภัย และสังคมยอมรับ เป็นต้น ๔) ตั้งใจสมาทานงดเว้นจากอบายมุขทั้ง ๖ อย่างเด็ดขาด โดยคิดหวังถึงความเจริญของตนเองและครอบครัวเป็นสำคัญ หากบุคคลสามารถปฏิบัติตนได้ตามวิธีการดังกล่าวแล้ว ย่อมสามารถที่จะเป็นผู้ทำตนให้ห่างไกลจากการหมกมุ่นในการดื่มสุราได้เป็นเบื้องต้น เบญจศีล เป็นหลักธรรมที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา หรือหาทางออกเกี่ยวกับการดื่มสุราได้ สุราเมื่อดื่มเข้าไปแล้ว ไม่สามารถที่จะครองสติตนเองได้ ปกติเป็นคนดี ก็จะกลับกลายเป็นคนชั่วได้ แม้กิริยาใดที่ไม่เหมาะสม ในเวลาที่ปกติเขาไม่ทำ กิริยานั้นในเวลาที่เขาเมาแล้วเขาจะทำได้ทุกอย่าง ดังนั้น สุราจึงได้ชื่อว่า เป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เหตุที่บัญญัติศีลข้อนี้ขึ้นมา ก็เพื่อป้องกันมิให้ละเมิดข้อห้ามทั้ง ๔ ข้อข้างต้น เพราะผู้ที่ดื่มเมา เมาแล้วย่อมเป็นผู้เสียสติ สามารถทำสิ่งที่ไม่เคยทำ พูดสิ่งที่ไม่เคยพูดได้ ซึ่งโทษของการดื่มน้ำเมานั้นมี ๖ ประการ คือ ๑) เสียทรัพย์ ๒) เป็นเหตุก่อทะเลาะวิวาท ๓) เป็นเหตุให้เกิดโรค ๔) เป็นเหตุเสียชื่อเสียง ๕) เป็นเหตุประพฤติมรยาทน่าอดสู ๖) ทอนกำลังปัญญา ซึ่งการจะงดเว้นจากการดื่มสุรานั้น มีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้ (๑) สมาทานวิรติ ตั้งว่าจะงดเว้น ไม่ประพฤติล่วงละเมิดศีลทั้ง ๕ ข้อตลอดชีวิต (๒) ลงมือปฏิบัติตามด้วยความมีสติทุกลมหายใจเข้าออก ว่าเราทำเพื่อสร้างประโยชน์แก่ตน และสังคม (๓) คิดถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการปฏิบัติตามศีลตามแนวทางพระพุทธศาสนาที่ว่า ศีลทำให้สวย ศีลทำให้รวย และศีลช่วยให้รอด (๔) นึกถึงประโยชน์ที่แท้จริงของศีล คือ ความสงบสุขแห่งใจของตน เมื่อสามารถกำหนดได้ดังนี้แล้ว ย่อมสามารถหาหนทางระงับจากเหตุอันจะเกิดแก่ตนได้ ไม่ว่าจะเป็นโรคภัยไข้เจ็บร้ายแรงอันเป็นผลพวงจากสุรา เช่น โรคตับ โรคทางเดินหายใจ และความเครียดถึงขั้นทำให้เป็นโรคจิตภาวะเสื่อมได้ ศีลจัดว่าเป็นปฐมบทที่จะกำหนดแนวทางให้คนละ เว้นจากสุราด้วยการงดเว้นอย่างเด็ดขาด ไม่ใช่เป็นแค่ศีลสังคมเท่านั้น สติสัมปชัญญะ ธรรมข้อนี้สามารถที่จะแก้ปัญหาการดื่มสุราในประเด็นส่วนบุคคลได้ โดยผู้นั้นต้องมีความพร้อมที่จะละ เลิก และข้องเกี่ยวกับสุราโดยเด็ดขาด โดยกำหนดอยู่ในใจว่า (๑) มีความระลึกอยู่เสมอถึงพิษภัยของสุรานั้น ว่าเป็นเหตุให้สุขภาพของผู้ดื่มต้องทรุดโทรม และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาอย่างมากมาย (๒) พิจารณาให้เห็นคุณค่าแท้ และโทษที่แท้จริงของสุราที่มีผลกระทบต่อร่างกาย (๓) มีความรู้สึกตัวอยู่เสมอ และไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเครื่องดื่มคือสุรานั้น สรุปได้ว่า พุทธธรรมทั้ง ๓ ประการ เป็นเครื่องช่วยสนับสนุนกันและกัน ในอันที่จะตรึงกรอบให้กับผู้ดื่มสุราหาทาง

ออกจากเหตุนี้ได้อีก และระงับเหตุนี้ได้อย่างยั่งยืน โดยทั้งนี้ผู้ที่ดื่มสุราต้องมีจิตใจที่หนักแน่น คิดถึงประโยชน์อันเกิดจากการงดดื่มสุรานั้น ซึ่งจะมีผลต่อสุขภาพของผู้นั้นเองทีเดียว

๒.๕.๒ การแก้ปัญหาครอบครัว

ครอบครัวถือว่าเป็นหน่วยแรกของสังคมที่มีบทบาทสนับสนุน หรือก่อปัญหาให้เกิดแก่สังคมใหญ่ในระดับชาติได้ ในการหาทางออกหรือแก้ปัญหาการดื่มสุราในครอบครัวนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญ การดื่มสุรานั้นทำให้เกิดผลกระทบต่อคนในครอบครัว ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาคาจรุนแรงในครอบครัว ผู้วิจัยให้ศึกษาวิธีแก้ปัญหา โดยนำหลักหลักฆราวาสธรรมมาประยุกต์ใช้ที่จะสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้

ฆราวาสธรรม คือ ธรรมที่เป็นเครื่องมือให้บุคคลดำรงชีวิตอยู่ในเพศปกติชนได้อย่างราบรื่น โดยไม่ทำตัวให้เป็นภัยต่อสังคม และยังเป็นเครื่องขลิบใจระหว่างบุคคลภายในครอบครัวให้อยู่กันอย่างมีความสุขได้ มี ๔ ประการ คือ ๑) ความซื่อสัตย์ ๒) ความข่มใจ ๓) ความอดทน ๔) ความเสียสละ

คุณธรรมทั้ง ๔ ประการนี้เป็นเสมือนกาวที่ช่วยประสานความเป็นครอบครัวให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยพ่อซึ่งเป็นผู้นำครอบครัวนั้น ต้องมีความตั้งใจจริง มีความอดทน อดกลั้น และสละคราบน้ำใจแห่งความเมาออกไป โดยคิดถึงประโยชน์อันจะเกิดแก่ครอบครัว ทั้งความเป็นอยู่ในปัจจุบัน และอนาคตของลูกๆ นั้นเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้สุขภาพจิตและสุขภาพกายของคนในครอบครัวมีความสุข เป็นครอบครัวที่อบอุ่นได้

๒.๕.๓ การแก้ปัญหาลักษณะต่อสังคมโดยรวม

สุราจัดเป็นปัญหาเบื้องต้นที่สำคัญที่สุดที่ทำให้คนเริ่มเสพยาเสพติด โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนรวมทั้งสตรีที่เริ่มจากการดื่มเบียร์ และไวน์ที่มีเชื้อแอลกอฮอล์เจือปนน้อย แต่เมื่อดื่มมากก็สามารถที่จะทำให้เกิดอาการเมาได้ การแก้ไขปัญหาระดับสังคม หรือชุมชน มีจุดหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยมทางสังคม เช่น ศักดิ์ศรีของลูกผู้ชาย การดื่มสุราเป็นสื่อในการเข้าสังคม การแก้ไขโดยภาพรวมในระดับสังคม สามารถแก้ไขได้ด้วยการวางกรอบมาตรการทางสังคม ประกาศมหาเถรสมาคม หรือแม้แต่การสร้างเครือข่ายทางสังคม ดังจะเห็นได้จากโครงการต่างๆ เช่น โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา โครงการให้เหล้าเท่ากับแข่ง โครงการสงกรานต์ปลอดเหล้า โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา โครงการกฐินปลอดเหล้า เป็นต้นในประเด็นนี้ ผู้วิจัยต้องการนำหลักพุทธธรรมที่ได้ศึกษามาแล้ว มาใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าว เพื่อหาทางออกอันจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมโดยรวมในหลักธรรม ๒ ประการ คือ ๑) เบญจธรรม ๒) ธรรมคัมภีร์ครองโลก

เบญจธรรม หรือ กัลยาณธรรม สามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาคาจรุนแรงได้ดังนี้ ๑) นำหลักเมตตากรุณาเป็นเครื่องมือบำบัดภัยจากสุรา นั่นคือ ตั้งจิตมองให้เห็นผลกระทบที่สังคมจะได้รับจากพิษภัยของสุรา โทษภัยอันจะเกิดเพราะสุรา สังคมหรือชุมชนเมื่อติดสุราเป็นจำนวนมากแล้ว ก็จะกลายกลายเป็นสังคมที่ไม่น่าอยู่ มีปัญหาต่างๆ อาทิ การทะเลาะวิวาท การลักขโมย วัฒนธรรมอันดีงามของประเทศก็เสื่อมสูญ ประเทศชาติก็ต้องแบกรับภาระที่จะต้องขจัดปัญหาดังกล่าวให้หมดไป ๒) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ เป็นหลักธรรมอีกข้อหนึ่งที่ส่งเสริมให้คนเลิกดื่มสุราไม่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม ๓) กามสังวร ความสำรวมในกาม เป็นธรรมที่ช่วยจรรโลงครอบครัวไว้ได้ และเป็นธรรมที่ไม่ให้คนไปเกี่ยวข้องกับสุราอันจะนำพาปัญหามาให้ครอบครัว ๔) สัจจะ ความ

ข้อสำคัญ หลักเบญจธรรมข้อนี้จะเน้น เป็นการส่งเสริมความตั้งใจจริงในการกระทำการหักห้ามใจจากสุรา ๕) สติสัมปชัญญะ ความระลึกได้ ความรู้ตัว กัลยาณธรรมทั้ง ๕ ประการนี้ เป็นธรรมที่ส่งเสริมให้หรือสนับสนุนให้สังคมได้คนที่มีคุณภาพ ไม่เป็นคนไร้สมรรถภาพ หรือคนที่เสพยาเสพติดโดยเฉพาะสุรา เป็นหลักธรรมที่สามารถประสานสังคมระดับเล็กสุดคือครอบครัวจนถึงระดับใหญ่สุดคือประเทศชาติไม่ให้ติดยาเสพติดคือสุรา เป็นการล้อมรั้วให้แก่ประชากร สิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญนั้นคือ การสร้างคนให้มีความรักความเมตตาต่อกัน สนับสนุนอาชีพการงานที่สุจริต ส่งเสริมความรักในครอบครัว มีความจริงใจต่อกันและกัน และใช้สติสัมปชัญญะในการควบคุมตนทั้งในการทำงาน และการดำรงชีวิตอยู่ เมื่อมีหลักธรรมดังกล่าวอยู่แล้ว ย่อมสามารถที่จะสกัดวงจรของสุราในสังคมได้

๒.๖ สรุป

จากการศึกษาถึงความหมายของสุราประเภทของสุราความเป็นมาของสุราในทางพุทธศาสนาเห็นว่าสุราเมรัย คือ วัตถุที่ทำให้บุคคลผู้ดื่มเข้าไปแล้วเสียจริต ก่อให้เกิดความประมาทพลาดพลั้งกับชีวิตของตนเองและส่วนรวมสามารถที่จะทำอันตรายให้แก่บุคคลอื่นได้โดยไร้สติ สุรานั่นมีอยู่ ๒ ประเภทใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ สุราแช่ ได้แก่ สุราที่ไม่ได้กลั่นและมีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกินสิบห้าดีกรี ส่วนใหญ่จะเป็นสุราที่หมักด้วยธัญพืชต่างๆ เช่น ไวน์ผลไม้ อีกประเภทหนึ่งคือสุรากลั่น ได้แก่ สุราที่ได้กลั่นแล้ว และมีแรงแอลกอฮอล์เกินกว่าสิบห้าดีกรี เป็น สุราที่กลั่นมาจากสุราแช่ให้มีความเข้มข้นยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ดื่มแล้วมีความมึนเมามากกว่าประเภทแรก ปัญหาของสุราเป็นปัญหาใหญ่ที่มีผลทั้งทางบวกและทางลบ หากมองในภาคธุรกิจก็จะเห็นถึงรายได้มหาศาล แต่หากมองในด้านคุณธรรมจริยธรรม และผลกระทบในอนาคต จะเห็นว่า สุราเป็นปัญหาร้ายแรงมากกว่าที่คิด เช่น สุราขาวขวดหนึ่งราคาต้นทุน ๔๐- ๖๐ บาท แต่อนาคตต้องเสียค่ารักษาพยาบาล หากเกิดอุบัติเหตุต้องเสียค่ารักษาอวัยวะทุกส่วนให้คงอยู่ในสภาพที่พอจะใช้งานได้ และยังต้องคอยรักษาโรคร้ายที่ต้องติดตัวไปจนวันตายอันเกิดจาก ปัญหาของสุราเพียงน้อยนิด แต่ก่อให้เกิดโทษมหันต์ และส่งผลกระทบต่อปัญหาภายในครอบครัว และการเข้าสังคมด้วย เมื่อภาครัฐมองเห็นปัญหาดังกล่าว จึงพยายามที่จะระงับยับยั้งแรงเสียดทานจากสุราด้วยการออกเป็นกฎหมายในระดับต่าง ๆ โดยมีการเก็บภาษีที่สูงขึ้นทุกปี แต่ยังไม่สามารถต้านกระแสธุรกิจดังกล่าวได้ นอกจากการออกไปกฎหมายที่มีการลงโทษต่อผู้ผลิตอย่างรุนแรงมากกว่าการออกกฎหมายมาใช้บังคับกับผู้บริโภคเท่านั้น

โทษของสุรานี้ทั้งฝ่ายโลกและฝ่ายธรรมมีนัยเป็นไปในทางเดียวกัน คือก่อให้เกิดปัญหาทั้งแก่ตัวบุคคลผู้ดื่มเอง และเกิดผลกระทบต่อสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยเฉพาะสังคมไทยในปัจจุบัน ผู้ที่เสพติดสุรามักจะเป็นบุคคลที่มีลักษณะการปรับตัวไม่ได้ทำให้ไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ มีภาวะพึ่งพา ไม่สามารถต่อสู้กับความผิดหวัง รู้สึกบาป รู้สึกไร้ค่า การเสพสุราจึงทำให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล และความรู้สึกขัดแย้งในใจ บางคนมีความรู้สึกเก็บกด ก็ใช้สุราเป็นหนทางในการลดความเครียดจากจิตใจได้สำนึก การดื่มสุราทำให้คนขาดความรู้สึกลึกซึ้งในครอบครัวจากสภาพครอบครัวที่ไม่มีความสุข ขาดการสื่อสารที่เหมาะสมในครอบครัว ขาดการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมของบุคคลในครอบครัว ขาดความรักความเข้าใจต่อกันในครอบครัวหรือบางรายที่ครอบครัวมีการเสพสุราและมีปัญหาการใช้ความรุนแรง หรือได้รับความบอบช้ำทางใจจากการถูกละเมิดทางกาย และทางเพศ มีผลทำให้ลูกที่เป็นเยาวชนมีอารมณ์ซึมเศร้า วิตก

กังวล มองโลกในแง่ร้าย ดื้อดึง เกเร ขาดการควบคุมตนเอง มีบุคลิกต่อต้านสังคม ก้าวร้าวไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมได้ ทำให้รัฐต้องเสียงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่เกิดจากสุรา ทั้งการรักษาเยียวยา การป้องกันอุบัติเหตุอันจะเกิดจากการเมาสุราดัง กล่าว

หลักพุทธธรรมสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาคาการดื่มสุรานั้นประกอบด้วยหลัก อบายมุข ๖ หลักเบญจศีลเบญจธรรมหลักฆราวาสธรรมเป็นต้น ซึ่งหลักธรรมเหล่านี้เมื่อนำไปแก้ไขปัญหาคาการดื่มสุรานั้นต้องผ่านกระบวนการ การทำความเข้าใจ การนำไปประยุกต์ใช้โดยชี้แสดงให้เห็น โทษของการดื่มสุรา ปัญหาที่เกิดขึ้นมาเมื่อดื่มสุราจนเมาขาดสติปัญหาใหญ่ ๆ อันเกิดเพราะสุรานั้นก็จะได้แก่ปัญหาครอบครัวอันได้แก่การทะเลาะวิวาทและหย่าร้างสร้างผลกระทบต่อทายาทที่จะต้องรับ ผลแห่งปัญหานั้น และก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมมากมาย ความรุนแรงของปัญหาเหล่านี้เป็นเรื่อง บ่งชี้ว่า การดื่มสุรานั้นกลายเป็นปัญหาใหญ่ เป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งของสังคมไทยในปัจจุบัน ที่จะต้องหาทางหรือวิธีการที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหานี้กันอย่างจริงจัง และเป็นไปในทางที่เป็น นุสรธรรมอย่างชัดเจน เพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดความสูญเสียมากไปกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสามารถ สรุปได้ดังนี้คือ ในการหาทางออกจากปัญหาคาการดื่มสุราเพื่อแก้ปัญหาคาสุขภาพส่วนบุคคลนั้นเป็นการรู้ จักใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา เพื่อแก้ปัญหาคาอันเกิดขึ้นแก่ตัวบุคคลผู้ดื่มสุรา ด้วยอาศัย หลักธรรมทั้ง ๓ ประการ คือ(๑) อบายมุข ๖ เป็นเครื่องชี้ให้เห็นโทษทัณฑ์ของการเข้าไปเกี่ยวข้องกับ สุราว่ามีผลเป็นอย่างไร เช่น เสียทรัพย์สินตา หรือเกิดโรคร้ายต่างๆเป็นต้น และมีรูปแบบอย่างไรที่ จะเอื้อให้เข้าไปคลุกคลีกับการดื่มสุรา เช่น การคบคนชั่วเป็นมิตรซึ่งจะชักนำไปในทางฉิบหายต่างๆ อันมีการเที่ยวกลางคืน และตกผนึกที่การดื่มสุราแล้วเมาในที่สุด(๒) ส่วนเบญจศีล เป็นเสมือนตะปูที่ ตอกย้ำให้รู้ว่าเมื่อเรารู้ภัยแล้วควรที่จะหยุดเสียแล้วด้วยหลักการที่มีอยู่ เป็นการงดเว้นจากการดื่มสุรา นั้นอย่างเด็ดขาด และ (๓) สติสัมปชัญญะเป็นเสมือนยามรักษาการณ์ ที่คอยระแวดระวังภัยต่างๆ รอบตัวเรา ไม่ให้ผิดพลาดพลั้งอีกครั้งหนึ่ง หลักพุทธธรรมที่ใช้เพื่อแก้ปัญหาคาสุขภาพจิตและชีวิต บุคคลในครอบครัวมี ๒ ประการ คือ(๑) หลักฆราวาสธรรม เป็นการกระตุ้นให้เห็นคุณค่าของ ครอบครัว คือการอยู่ร่วมกันระหว่างสามีภรรยา บุตรธิดา ญาติพี่น้อง เป็นธรรมที่ใช้ครอบครัวบำบัด ก่อนมองประโยชน์ตนให้คิดถึงประโยชน์ของคนอื่นเป็นอันดับแรก(๒) หลักทศ ๖ ในสังคาลสูตรนั้น เป็นหลักธรรมที่กำหนดหน้าที่ของคน ให้คนรู้จักหน้าที่ของตนที่พึงทำต่อบุคคลอื่น และควรทำตาม หน้าที่ของตนอย่างเข้มแข็ง หลักพุทธธรรมทั้ง ๒ ประการนี้สามารถประสานครอบครัวให้เกิดความ อบอุ่น เมื่อสังคมระดับ ย่อยเป็นสุขย่อมอำนวยสู่สังคมระดับใหญ่ต่อไป หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการ แก้ปัญหาคาผลกระทบ ต่อสังคมโดยรวม มี ๓ กลุ่มคือ (๑) หลักธรรมที่ใช้ระงับ การดื่มสุรา คือ ขันติ โสรัจจะ เพราะธรรมดังกล่าวนี้ ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมใจของคนที่เคยเกี่ยวข้องกับสุราแล้ว ให้ละความต้องการที่จะดื่มสุรา(๒) หลักธรรมที่ใช้ป้องกัน ไม่ให้คนรุ่นใหม่ หรือคนที่ยังไม่เคยดื่มสุรา เข้าไปเกี่ยวข้องกับสุรา คือ เบญจธรรม เพราะเบญจธรรมนั้นเป็นเสมือนรั้วที่ล้อมไว้ป้องกันภัยให้กับ ประชากรทุกวิถีทาง และ(๓) หลักธรรมที่ใช้ส่งเสริมคุณภาพชีวิตแก่ประชากรในสังคม คือการส่งเสริม ให้เขารู้จักที่จะอยู่รอดด้วยธรรม ได้แก่ ภูมิธรรมมิกัตถธรรม หลักธรรมข้อนี้ เป็นการส่งเสริมให้ คนมีอนาคตที่ดี ด้วยการขยันหาทรัพย์สินเงินทองด้วยความซื่อสัตย์สุจริตรักษาทรัพย์ที่หามาได้เพื่อใช้ จ่ายในยามจำเป็น รู้จักคบคนดีเป็นเพื่อนเพื่อเขาจะได้แนะนำในสิ่งที่ดีๆ และเลี้ยงชีวิตของตนให้ เหมาะกับความเป็นอยู่

